

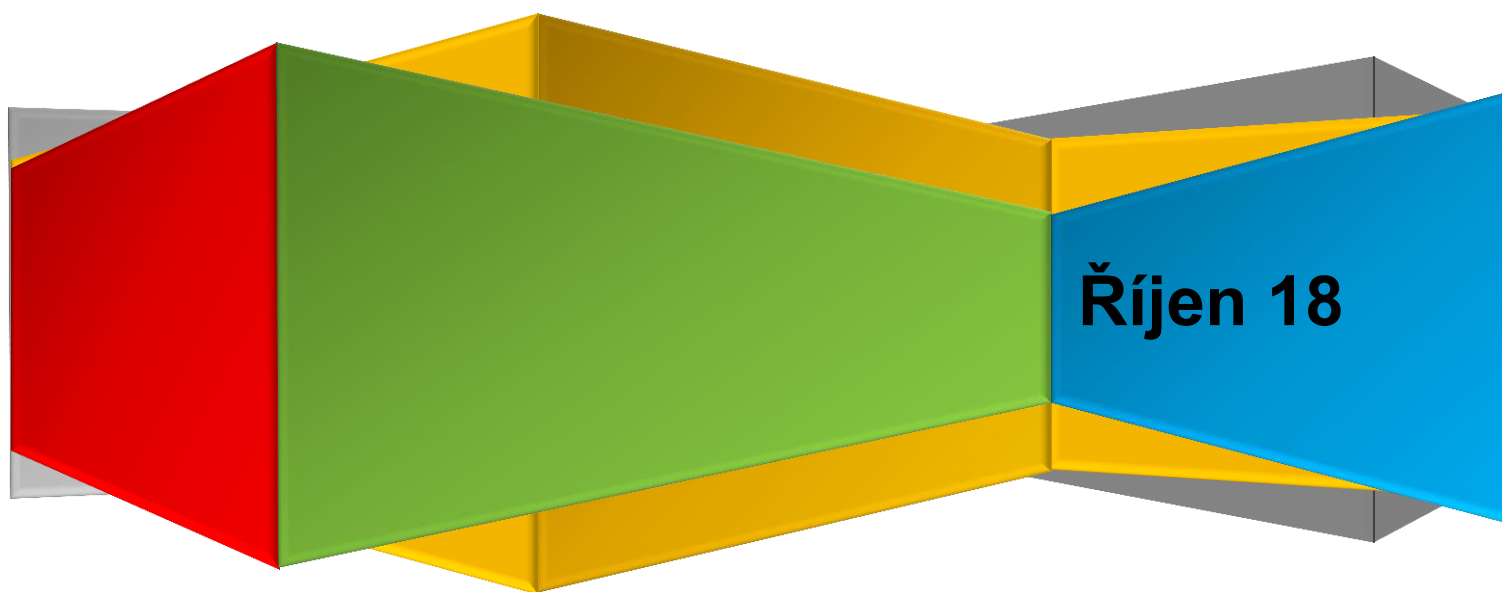
EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Agentura
pro sociální začleňování

Vstupní analýza v oblasti vzdělávání mikroregionu Rozvodí

Zpracoval: Adam Staveník

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Obsah

Seznam použitých zkratk.....	2
Úvod a cíle analýzy	3
Metodologie.....	3
Zpracování dat.....	4
Etika výzkumu.....	4
Seznam respondentů.....	4
Základní pojmy	5
Sociální vyloučení	5
Školská legislativa	5
Analytická část	7
Svazek obcí mikroregionu Rozvodí.....	7
Demografie.....	8
Sociální vyloučení	10
Vzdělávací soustava	11
Mateřské školy	11
Základní školy	15
Volný čas.....	25
Inkluzivní vzdělávání a vzdělávání sociálně znevýhodněných žáků	26
Návštěvy poradenských zařízení a diagnostika	26
Zařazování žáků do speciálního vzdělávacího proudu	27
Závěry	29
Zdroje.....	31
Přílohy.....	32
Věkové pyramidy	32

Seznam použitých zkratk

ASZ	Agentura pro sociální začleňování
ČSÚ	Český statistický úřad
IKV	Inkluzivní a kvalitní vzdělávání
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
LMP	Lehké mentální postižení
MAS	Místní akční skupina
MěÚ	Městský úřad
MPI	Místní plán inkluze
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NZDM	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
SDH	Sbor dobrovolných hasičů
SPOJ	Střítež, Partutovice, Olšovec, Jindřichov
SVL	Sociálně vyloučená lokalita
SVP	Speciální vzdělávací potřeby
Šablony	Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování – Šablony pro MŠ a ZŠ I
TJ	Tělovýchovná jednota
ÚP	Úřad práce
ZŠ	Základní škola
ZUŠ	Základní umělecká škola

Úvod a cíle analýzy

Tato vstupní analýza vznikla v rámci Individuálního projektu systémového Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami (IKV)¹. Jejím hlavním cílem je popsat stav, strukturu a kapacity místní vzdělávací sítě, dále pak postoje ke vzdělávání a domnělé či faktické bariéry v přístupu ke vzdělávání na straně cílových skupin projektu. Hlavní cílovou skupinou jsou:

- Zaměstnanci veřejné správy a zřizovatelů škol působící ve vzdělávací politice
- Vedoucí pracovníci škol a školských zařízení, pedagogičtí pracovníci
- Pracovníci a dobrovolníci v organizacích působících v oblasti vzdělávání nebo asistenčních služeb a v oblasti zájmového a neformálního vzdělávání dětí a mládeže
- Rodiče dětí a žáků
- Děti a žáci

Analýza představuje prvotní dokument mapující situaci ve vzdělávání v mikroregionu Rozvodí. Na základě dat v ní obsažených pak mohou svoji činnost rozvíjet lokální konzultanti, metodici a konzultanti inkluzivního vzdělávání pro danou obec, kterým slouží také jako podklad k vytvoření Místního plánu inkluze ve vzdělávání (MPI).

Metodologie

Vstupní analýza byla realizována v souladu se standardními výzkumnými metodami, jež byly vzájemně kombinovány, využito bylo i několik technik sběru dat. Její konečnou podobu ovlivnilo zapracování připomínek institucionálních aktérů a poznatků, získaných v rámci pracovních skupin.

Desk research – analýza sekundárních dat – byla nezbytným přípravným krokem, jehož účelem bylo sumarizovat dosavadní a aktuální poznatky relevantní k cílům analýzy a na tomto základě připravit podklady pro sběr dat primárních. Podklady pro tuto část výzkumu tvořily zejména výroční zprávy škol a školské výkazy poskytnuté MŠMT, zprávy České školní inspekce, strategické dokumenty obcí, Místní akční plány rozvoje vzdělávání a data Českého statistického úřadu.

Hlubkové rozhovory – na základě výstupů z analýzy sekundárních dat byly sestaveny scénáře hlubkových rozhovorů. Ty byly realizovány s řediteli škol, vedoucími učitelkami v mateřských školách, se zástupci městských a obecních úřadů, ale i pracovníky poradenských zařízení a neziskových organizací působících v oblasti. Tyto rozhovory byly zaměřeny na zkušenosti s prací s dětmi a žáky ze sledovaných skupin a na potřeby, očekávání a problémy spojené se začleňováním těchto dětí a žáků do vzdělávání.

Polo-strukturované rozhovory – Tyto rozhovory byly vedeny především s rodiči sociálně znevýhodněných dětí. Vzhledem k povaze sociálního vyloučení v lokalitě se většina těchto rozhovorů odehrála v romských rodinách a scénáře rozhovorů se týkaly především jejich zkušeností se vzděláváním v místních školách. Tyto rozhovory byly zpravidla kratší a trvaly od 10 minut do 90 minut v závislosti na tom, zda měli komunikační partneři a partnerky pocit, že mají k tématu vzdělávání v Rozvodí co říci.

¹ Registrační číslo projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586, OP VVV.

Skupinové rozhovory – Tento způsob vedení rozhovoru byl využit při setkání s odborníky ve třech místních organizacích, ale i v několika sociálně vyloučených rodinách.

(Ne)zúčastněné pozorování – bylo dalším nezbytným nástrojem pro realizaci analýzy a probíhalo v podstatě po celou dobu sběru dat v místech bydliště sociálně vyloučených, na veřejných prostranstvích, ale také přímo v mateřských a základních školách. Nejednalo se ale o strukturované pozorování a bylo spíše doplňujícím zdrojem informací o situaci v lokalitě.

Jádrové indikátory a checklisty – analýza dále vychází z tzv. jádrových ukazatelů, které obsahují základní údaje o počtech žáků v různých kategoriích v jednotlivých školách. V rámci této analýzy byly vytvořeny i tzv. checklisty, které doplňují jádrové indikátory o informace týkající se inkluzivních opatření zaváděných v jednotlivých školách. Data, ze kterých indikátory a checklisty vycházejí, byla poskytnuta jednotlivými školami.

Zpracování dat

Veškerá data byla zpracována v souladu se standardy sociálně-vědních výzkumů. Hlubkové rozhovory byly se souhlasem respondentů nahrávány na diktafon a následně přepsány do počítače v takové formě, aby mohly být podrobeny kvalitativní analýze. Získaná statistická data jsou zpracována do grafů a tabulek a následně interpretována.

Jazyk analytické části je uzpůsoben účelu analýzy, ale také komunikačním partnerům a partnerkám. Znamená to tedy, že když je v některých případech užíván hovorový jazyk, jedná se buď o parafrázi toho, co bylo v rámci rozhovorů sděleno komunikačními partnery a partnerkami, nebo se jedná o přiblížení výsledků výzkumu každodenní žité realitě komunikačních partnerů a partnerek.

Etika výzkumu

Pro realizovaný výzkum je závazný „Etický kodex České asociace pro sociální antropologii“². To mimo jiné znamená, že v šetření nebylo narušeno soukromí a důstojnost respondentů, respondenti byli vždy informováni o smyslu výzkumu a v případě nahrávání požádáni o jeho svolení. Samozřejmostí byla i zaručená anonymita dotazovaných. V případě zkoumaných obcí, bylo nutné se získanými informacemi nakládat zvláště obezřetně, a to z toho důvodu, že se jedná o obce s velmi nízkým počtem obyvatel a zaručení anonymity respondentů je zde daleko obtížnější než v jiných případech. Z tohoto důvodu informace, které by za jiných okolností přispěly k lepšímu dokreslení dané situace, nejsou v některých konkrétních případech uvedeny.

Seznam respondentů

V rámci terénního šetření, které přerušovaně probíhalo od června do srpna 2018, bylo uskutečněno celkem 34 rozhovorů s průměrnou délkou 60 minut. Z těchto rozhovorů bylo 24 hlubkových, které byly až na výjimky nahrávány na diktafon a trvaly od 10 do 150 minut.

² Dostupné z: http://www.casaonline.cz/wp-content/uploads/2009/12/Etický_kodex_CASA.doc.

Kromě toho bylo realizováno 10 polo-strukturovaných rozhovorů, které byly zaznamenány formou terénních poznámek, tyto rozhovory trvaly od 10 do 90 minut.

Tabulka 1: Komunikační partnerky a partneři dotazování v rámci expertních, polo-strukturovaných a skupinových rozhovorů

Školství (15)

ředitel/ředitelka ZŠ (7)
vedoucí učitelka MŠ, ředitel/ředitelka MŠ (4)
pracovník poradenského zařízení (4)

Městské a obecní úřady (5)

starosta/starostka
vedoucí školského odboru
vedoucí sociálního odboru
vedoucí OSPODu
terénní sociální pracovník

Sociální služby (1)

sociálně-aktivizační služba

Ostatní organizace (3)

místní akční skupina (3)

Obyvatelé SVL (10)

Základní pojmy

Sociální vyloučení

V materiálu ASZ³ se uvádí následující: „Zjednodušeně řečeno, sociálně vyloučení jsou ti občané, kteří mají ztížený přístup k institucím a službám (tedy k institucionální pomoci), jsou vyloučeni ze společenských sítí a nemají dostatek vertikálních kontaktů mimo sociálně vyloučenou lokalitu“ (str. 5). Sociální vyloučení se vyznačuje četnými indikátory či charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Mezi obvyklé ukazatele řadíme dlouhodobou nezaměstnanost, závislost na dávkách v hmotné nouzi, nízkou kvalitu a nejistotu v bydlení, ztížený nebo nemotivovaný přístup ke vzdělávání, vysokou míru zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a zvýšenou míru migrace. Jednotlivé ukazatele samy o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti⁴.

Školská legislativa

V této analýze hovoříme o vzdělávání ve školách, které se odehrává dle školního kurikula, je považováno za povinné a je legislativně ukotveno ve sbírce zákonů. Hlavní zákony a vyhlášky, které se týkají školního vzdělávání a souvisí se společným (inkluzivním) vzděláváním uvádíme níže:

- Zákon č. 178/2016 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb. („školský zákon”).
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

³ Švec, J. ed. (2010): *Příručka pro sociální integraci*. Úřad vlády ČR, odbor pro sociální začleňování. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/o-agenture/prirucka-pro-socialni-integraci/details>.

⁴ Blíže viz <http://www.socialni-zaclenovani.cz/co-je-socialni-vyloucení>.

- Vyhláška 270/2017 Sb., kterou se mění Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.
- Vyhláška č. 197/2016 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních (novelizující vyhlášku č. 72/2005 Sb.).

Dle výše uvedené platné legislativy probíhá v ČR školní vzdělávání v těchto druzích škol: mateřská škola, základní škola, střední škola (gymnázium, střední odborná škola a střední odborné učiliště), konzervatoř, vyšší odborná škola, základní umělecká škola a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky.

V kontextu projektu IKV je pro nás relevantní průběh vzdělávání v mateřských školách, základních školách a středních školách, souhrnně budeme používat termín „škola“. Dle legislativy je v ČR školní docházka povinná 9 let a od školního roku 2017/2018 je navíc povinný jeden rok předškolní přípravy.

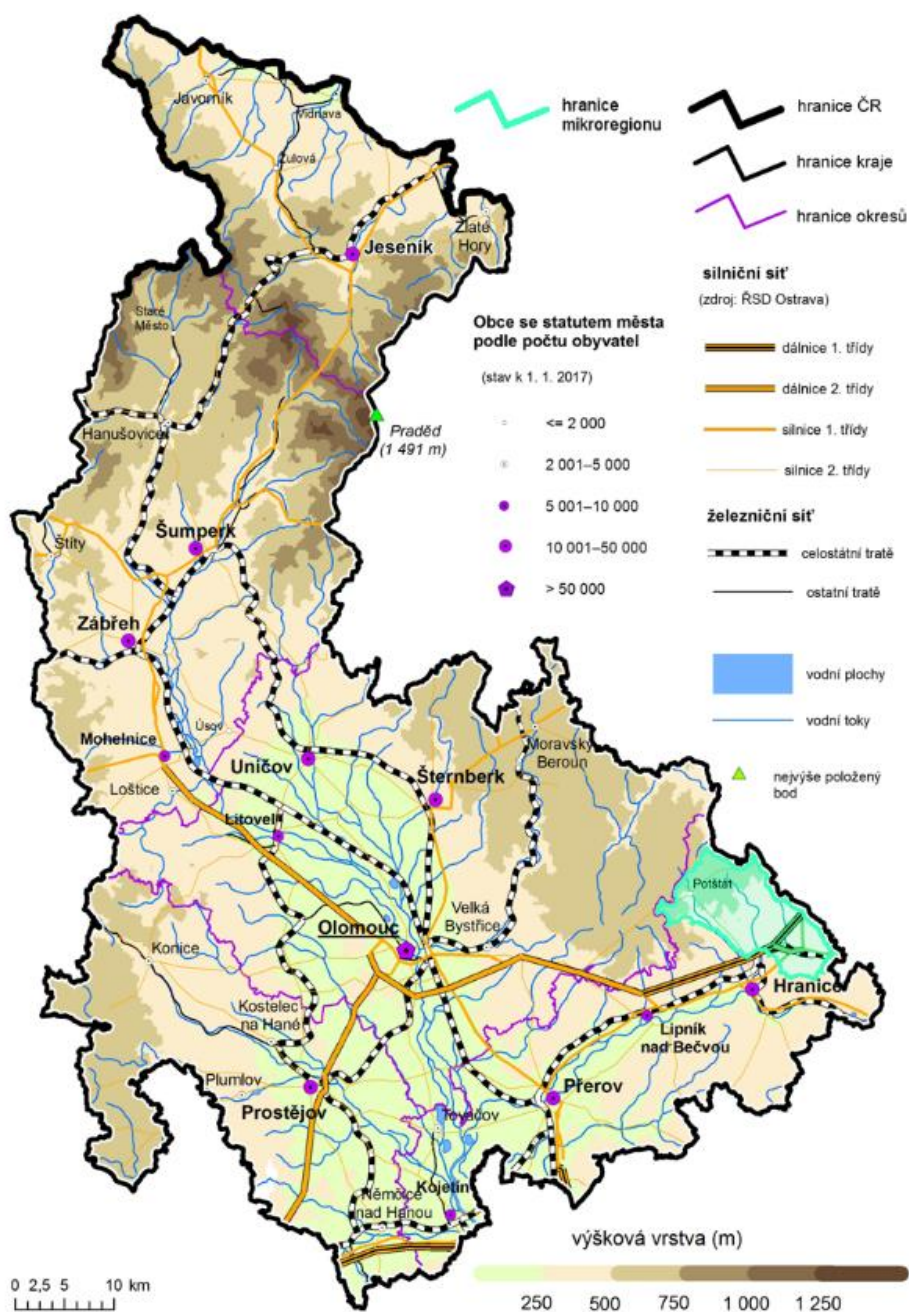
Podrobnější informace o školské legislativě vztahující se ke společnému (inkluzivnímu) vzdělávání lze nalézt na portálu MŠMT⁵.

⁵ Konkrétně na <http://www.msmt.cz/vzdelavani/spolecne-vzdelavani-1> a <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlaske-ke-skolskemu-zakonu>.

Analytická část

Svazek obcí mikroregionu Rozvodí

Obrázek 1: Mapa Olomouckého kraje a mikroregionu Rozvodí (Zdroj: ČSÚ)

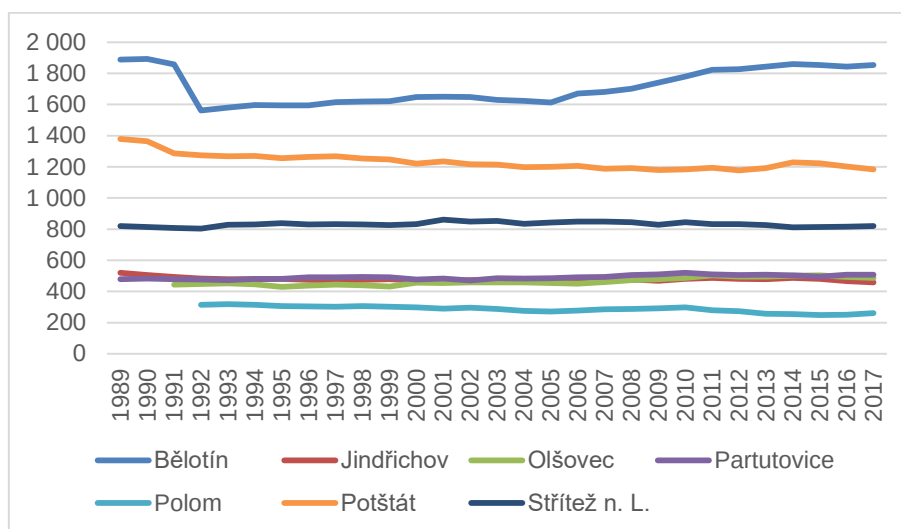

Svazek obcí mikroregionu Rozvodí je svazek obcí dle ustanovení §49 až 53 a §46 ods.zák č. 128/2000 Sb a tvoří jej 7 obcí v okrese Přerov; Běloutín, Jindřichov, Olšovec, Partutovice, Polom, Potštát a Střítež nad Ludinou. Mikroregion vznikl za účelem ochrany a prosazování společných zájmů členských obcí, jednotlivé obce mezi sebou spolupracují a jejich zástupci se scházejí v rámci aktivit mikroregionu. Oblast se nachází v severní části ORP Hranice a zároveň tvoří severovýchodní hranici okresu Přerov a východní hranici Olomouckého kraje.

V západní části mikroregionu sousedí město Potštát s vojenským újezdem Libavá. Okrajovou a hraniční polohu oblasti stvrzuje svým názvem i sousedící město Hranice, podobně i před druhou světovou válkou vedla napříč mikroregionem hranice Protektorátu Čechy a Morava. Potštát a Běloutín byly proto součástí tehdejších Sudet. Množství hranic, které lokalitou procházejí, má za důsledek zhoršenou dopravní dostupnost a na ní navázanou omezenou nabídku pracovních příležitostí. Z těchto důvodů lze o mikroregionu Rozvodí mluvit jako o vnitřní periferii⁶.

Demografie⁷

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel v letech 1989-2017 (Zdroj: ČSÚ)

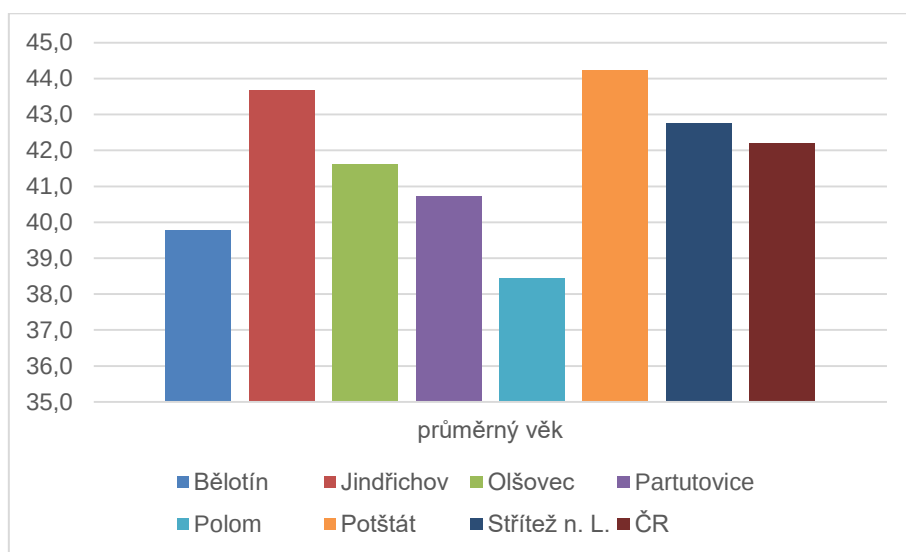
Z hlediska počtu obyvatel je největší obcí mikroregionu Běloutín s 1 853 obyvateli. Druhým největším sídlem a jediným městem je Potštát s 1 183 obyvateli. Třetí největší obec je pak Střítež nad Ludinou s 820 obyvateli. Obce Jindřichov, Olšovec a Partutovice mají každá zhruba 500 obyvatel. Nejmenší obcí v mikroregionu je pak Polom s 261 obyvateli, která byla do roku 1992 místní částí obce Běloutín.

⁶ Blíže k tématu vnitřních periférií viz text Musila a Müllera *Vnitřní periferie v České republice jako mechanismus sociální exkluze* dostupný z:

http://sreview.soc.cas.cz/uploads/360b9879307a242a77f75fa065d445567cf12f63_515_2008-2Musil.pdf.

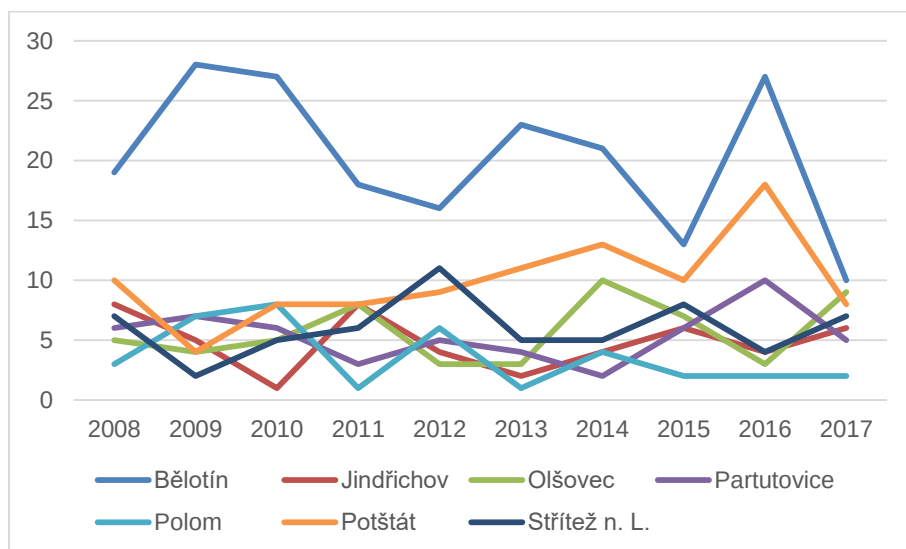
⁷ Všechny demografické údaje jsou aktuální k 31. 12. 2017.

Graf 2: Průměrný věk obyvatel (Zdroj: ČSÚ)

Jak je patrné z grafů průměrného věku a počtu obyvatel jednotlivých obcí a věkových pyramid⁸, Běloutín, kromě toho že je největší obcí a že má největší školu, je zároveň spolu se sousedící Polomí nejmladší a nejdynamičtěji rostoucí obcí v oblasti z hlediska věkové struktury obyvatel. Počet dětí v Běloutíně i Polomi převyšuje počet dospělých nad 60 let a obě obce mají průměrný věk obyvatel pod 40 let. I podle počtu dětí v obou obcích ve věku 0-4 let je možné očekávat, že počet dětí v místních školách bude v příštích letech spíše růst, a to i přesto, že má porodnost v Běloutíně v posledních letech sestupnou tendenci.

Graf 3: Vývoj počtu narozených dětí v letech 2008-2017 (Zdroj: ČSÚ)

Potštát je dnes s průměrným věkem 44,2 (o dva roky více než je průměrný věk pro celou ČR) nejstarším sídlem v Rozvodí. To, že potštátská populace stárne, je patrné i z věkové pyramidy, kdy počet dospělých nad 60 let téměř dvojnásobně převyšuje počet dětí a mladých dospělých do 19 let. Z těchto důvodů nelze v nejbližších letech v Potštátě očekávat zlepšení situace z hlediska počtu žáků. Ke stárnutí místní populace zřejmě přispěl i úbytek obyvatel,

⁸ Věkové pyramidy pro jednotlivé obce se nacházejí v příloze *Věkové pyramidy*.

kdy po roce 1989 ve městě došlo k úpadku největších zaměstnavatelů (vojenské lesy a statky), což vedlo k poklesu obyvatel. Mezi lety 1990 a 2005 klesl počet obyvatel města téměř o třetinu. Nicméně od té doby se počet obyvatel stabilizoval na zhruba 1200. Nevýhodou Potštátu je to, že v kritickém období mezi lety 1990 a 2005 zřejmě odešli především mladí lidé. Na druhou stranu porodnost ve městě od roku 2009 mírně stoupá, ale vzhledem k tomu, že se jedná o počty na úrovni jednotek, je těžké v této oblasti odhadovat budoucí trend.

Ve Stříteži nad Ludinou, jako ve třetím největším sídle mikroregionu, je situace trochu jiná, obec zdaleka nestárne takovým tempem jako Potštát, i přesto, že je zde průměrný věk vyšší než celostátní průměr. Počet obyvatel se zde od roku 1989 prakticky nezměnil.

Jindřichov, Olšovec a Partutovice jsou podobně velké obce a sdílejí i podobný trend ve vývoji porodnosti. Z hlediska věkové struktury mírně vybočuje Jindřichov, který má vyšší průměrný věk obyvatel a obyvatelé starší 60 let zde početně převyšují děti a mladé dospělé do 19 let. Počet obyvatel v Jindřichově dlouhodobě mírně klesá, zatímco v Partutovicích a Olšovci mírně stoupá. Nejedná se však o nějakou zásadnější odchylku od celostátního průměru.

Sociální vyloučení

Z hlediska sociálního vyloučení v oblasti neexistuje jasně vymezená sociálně vyloučená lokalita v klasickém smyslu, spíše se jedná o jednotlivé domy, ve kterých žijí obyvatelé ohrožení sociálním vyloučením. Tyto domy se nacházejí především v Běloučíně a Polomi a částečně i v Potštátě. Koncentrace sociálních problémů v těchto obcích je daná i tím, že dané obce byly součástí Sudet a po odsunu německého obyvatelstva přišly o značnou část starousedlíků. To částečně nahradila přítomnost státního podniku Vojenské lesy a statky Lipník nad Bečvou, která do regionu přilákala množství nízko kvalifikovaných pracovních sil, které však v zásadní míře nepřispěly ke stabilitě osídlení. Kromě toho do Běloučína a Polomi přicházeli za prací v 50. a 60. letech i romští dělníci a romská populace v těchto obcích žije i dodnes, v Běloučíně se jedná asi o 80-90 osob. V Polomi žije dnes 5 romských rodin, které se, na rozdíl od běloučínských Romů, do obce přistěhovaly většinou po roce 1989. Romové dnes tvoří většinu sociálně vyloučených obyvatel mikroregionu, kterých je zhruba 100-150⁹.

⁹ Bližší informace o povaze sociálního vyloučení v mikroregionu a počtech obyvatel ohrožených sociálním vyloučením viz *Vstupní analýza Rozvodí M. Šmoldase*.

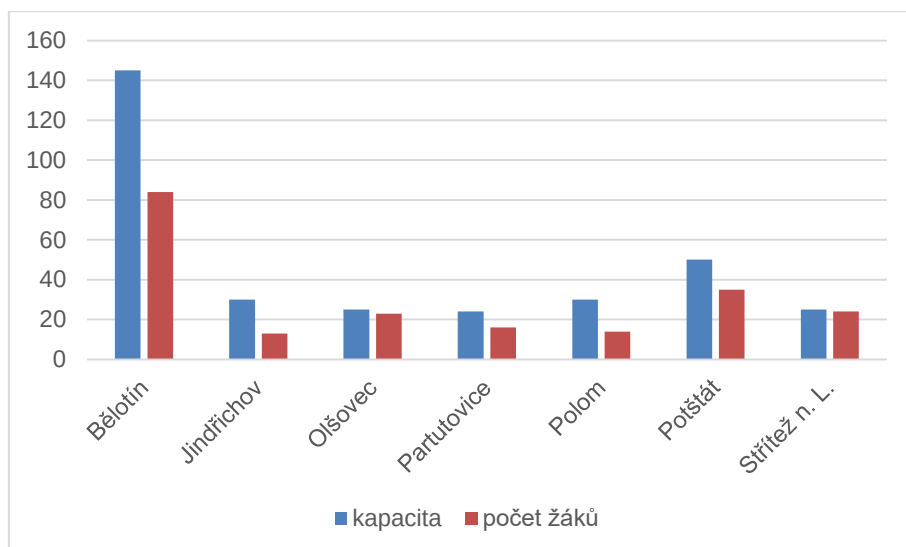
Vzdělávací soustava

Ve všech obcích mikroregionu se nachází mateřská škola, všechny obce s výjimkou Polomí mají také vlastní základní školu, přičemž Jindřichov, Olšovec a Partutovice mají základní školy malotřídní a vyučují 1.-4., potažmo 5. ročník. V Potštátě dále sídlí Základní umělecká škola, která spolupracuje i se školami v okolních obcích. Střední škola se v lokalitě nenachází, místní děti nejčastěji dojíždějí do středních škol v Hranicích, Lipníku nad Bečvou, Přerově a Odrách. Některé děti z mikroregionu navštěvují také mateřské a základní školy v Hranicích, včetně ZŠ Studentské¹⁰, bývalé základní školy praktické, zřízené dle § 16 odst. 9, kam docházejí z Rozvodí především romské děti z Bělolína a Polomí.

Mateřské školy

- Mateřská škola Bělolína
- Mateřská škola Jindřichov
- Mateřská škola Olšovec
- Mateřská škola Partutovice
- Mateřská škola Polom
- Mateřská škola Potštát
- Mateřská škola Střítež nad Ludinou

Graf 4: Počty dětí a kapacita mateřských škol ve školním roce 2017/2018 (Zdroj: zástupci škol a MŠMT)

Obecně

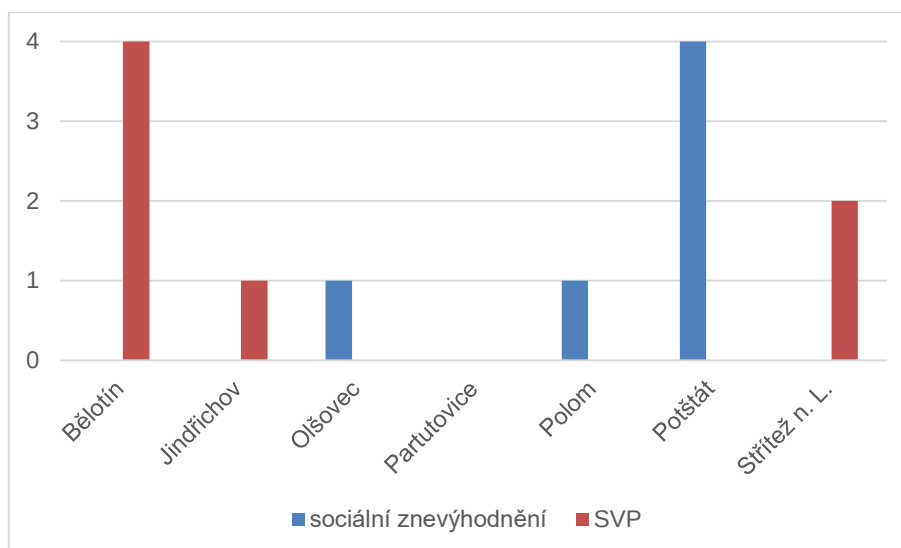
Největší mateřskou školou v lokalitě je MŠ Bělolína, do které docházelo v uplynulém školním roce 84 dětí a spolu s potštátskou mateřskou školou se jedná o jedinou mateřskou školu s více odděleními. Ostatní mateřské školy mají po jednom oddělení a docházelo do nich od 13 do 24 dětí. Sociálně znevýhodněných dětí docházelo nejvíce do bělotínské a potštátské

¹⁰ Škola se podobně jako školy v mikroregionu potýká s nedostatkem žáků, nedávno kvůli tomu musela přesídlit do menší budovy.

mateřské školy, v Potštátě se jednalo o 4 děti ze dvou rodin. Do bělotínské MŠ docházely 4 děti se SVP a podle slov zástupců školy několik sociálně znevýhodněných dětí¹¹.

I když v porovnání s nastavenou kapacitou vypadá situace v mateřských školách lépe než na těch základních, trpí podobně jako ty základní nedostatkem žáků. V minulých letech byla ve výjimce z nejnižšího možného průměrného počtu žáků na třídu¹² například jindřichovecká mateřská škola a od září 2018 to zřejmě čeká i školku v Partutovicích.

Graf 5: Struktura dětí v mateřských školách ve školním roce 2017/2018 (Zdroj: zástupci škol a MŠMT)

Mateřská škola Běloutín

Mateřská škola v Běloutíně je největší MŠ v oblasti a ve školním roce 2017/2018 zde docházelo 84 dětí, z toho 4 děti se SVP a několik sociálně znevýhodněných dětí, podle slov zástupců mateřské školy těchto dětí ale není mnoho. Mateřská škola má podle učitelek dobrou pověst v okolí a platí za vyhledávanou s tím, že sem kromě bělotínských rodičů vozí děti i několik rodin z Hranic, Jindřichova, Olšovce a Polomi. Děti z jiných obcí, kromě dětí z Hranic, většinou pokračují i na bělotínské základní škole. Atraktivita mateřské školy byla do jisté míry způsobena i tím, že v předchozích letech byly přeplněné mateřské školy v Hranicích, proto se MŠ v Běloutíně stala pro některé hranické rodiče vhodnou mateřskou školou, díky její malé vzdálenosti od Hranic. Se zlepšením se situace v Hranicích pak podle zástupců školy odešlo několik dětí do své spádové mateřské školy.

Mateřská škola přijímá děti od 2,5 let. MŠ také škola nabízí možnost polovičního nebo úplného odpuštění „školovného“, které činí 400 Kč na měsíc. Toho v současnosti využívá jedna rodina. V MŠ měli v uplynulém školním roce 2 asistenty pedagoga a jednoho školního

¹¹ Zástupci mateřské školy uvedli v rozhovoru, že k nim dochází několik sociálně znevýhodněných dětí, i přestože později jako oficiální počet uvedli 0. Některým z těchto dětí mateřská škola zřejmě promíjí „školovné“.

¹² Pokud se nachází mateřská či základní škola tzv. ve výjimce, má to dopad především pro obec jako pro jejího zřizovatele, protože škola v důsledku nižšího počtu žáků dostává omezené finanční prostředky ze státního rozpočtu a obec tak musí na její provoz více doplácet. Blíže viz <https://www.csicr.cz/cz/Poradna-QL/Informace-pro-zaky-a-rodice/Je-stanoven-pocet-deti-ve-tridach-v-jednotlivych>.

asistenta v rámci projektu *Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování – Šablony pro MŠ a ZŠ I* (dále jen Šablony). Zástupci školy na nich oceňují, že jsou vždy při ruce a považují je za nezbytné při začleňování dětí se SVP do běžného školství. Zároveň si ale uvědomují, že je třeba spolupráci s asistentem ve třídě budovat a že je lepší, když asistent v mateřské škole působí především dopoledne, protože děti jsou už odpoledne unavené.

Poslední rok mateřské školy většina dětí absolvuje na školičce na faře (budova naproti mateřské škole). Dále mateřská škola pořádá bezplatné kroužky správného dýchání (flétna) nebo hry na běžné i alternativní hudební nástroje. Kromě toho se snaží s dětmi chodit co nejčastěji ven, např. skrze výlety za poznáváním přírody pomocí lup a dalekohledů u nedalekého rybníku.

Mateřská škola Jindřichov

Do mateřské školy v Jindřichově ve školním roce 2017/2018 docházelo 12 dětí převážně z Jindřichova, ale rodiče sem vozí i děti z Hranic. Do mateřské školy přijímají i dvouleté děti, v uplynulém školním roce jich bylo zapsaných 8, pravidelně jich docházelo 6-7.

Mateřská škola Olšovec

V mateřské škole v Olšovci bylo v uplynulém školním roce zapsáno 23 dětí. Mateřskou školu tvoří jedna velká místnost, která zároveň slouží jako jídelna, místnost na spaní a herna. Děti si zde připravují a uklízejí lehátka. Z toho důvodu také mateřská škola nepřijímá dvouleté děti, nemá pro ně prostor. K tomu přispívá také to, že MŠ stejně jako olšovecká základní škola plánuje přechod na alternativní vzdělávací program, který počítá s výchovou dětí až od tří let¹³. Zároveň je ale škola ochotná do budoucna přijímat i děti od dvou let, pokud by o to byl velký zájem ze strany rodičů. Škola také bude žádat o školního asistenta z druhé vlny Šablon.

Mateřská škola Partutovice

Ve školním roce 2017/2018 docházelo do mateřské školy 16 dětí, v následujícím roce to bude pravděpodobně 12, což by pro školu znamenalo nutnost požádat zřizovatele o udělení výjimky z nejnižšího možného průměrného počtu žáků. Děti v MŠ tráví množství času venku, např. skrze jarní, podzimní a velikonoční dílničky nebo výrobou hmyzích hotelů.

Mateřská škola Polom

Do mateřské školy v Polomi docházelo v uplynulém školním roce 14 dětí. MŠ měla v minulosti problém s povinnou předškolní docházkou u jednoho dítěte, který nakonec vyřešila domluvou s rodiči. Škola Šablon nevyužívá a ani se nechystá, podle zástupců mateřské školy pro tak malou školu nemají Šablony smysl. Původně chtěli žádat o chůvu v první vlně Šablon, ale nemohli zaručit, že v MŠ budou mít dvě dvouleté děti nutné pro získání chůvy. V současnosti již mateřská škola přijímá i dvouleté děti, ale za podmínky, že už nepoužívají pleny. Zástupci školy vyzdvihují malý kolektiv, který se osvědčil hlavně při péči o dvouleté

¹³ Blíže viz kapitola *Základní školy* sekce *Základní škola Olšovec*.

děti, které se takto mohou od starších dětí učit a pozorovat je. Zástupci školy také zmiňovali pozitivní zkušenosti s romskými dětmi a v nadcházejícím školním roce bude do mateřské školy po 2-3 letech docházet jedno romské dítě.

Do mateřské školy docházejí všechny děti z Polomi a Lučic, kromě jednoho, které rodiče vozí do Hranic do firemní MŠ. Mateřská škola v Polomi je jediná samostatná MŠ v oblasti, děti z ní pak přecházejí do školy v Bělotině nebo v případě některých rodičů do Hranic kvůli údajně špatné pověsti bělotínské školy. Mateřská škola v Polomi původně spadala právě pod bělotínskou základní školu, která ji chtěla spolu s odchodem tehdejší ředitelky zrušit pro malý počet dětí. Plánované zrušení mateřské školy pak vedlo k jejímu osamostatnění a zřízení mateřské školy pod samosprávou obce Polom. Mateřská škola také disponuje vlastní jídelnou, která vaří i pro cizí strávníky.

Mateřská škola Potštát

V mateřské škole v Potštátě bylo v loňském školním roce zapsáno 35 dětí ve dvou odděleních. Počty dětí v MŠ se pohybují těsně nad nejnižším možným průměrným počtem žáků na třídu a mateřská škola se podobně jako ta základní potýká s nedostatkem dětí. Mírně lepší situace mateřské školy oproti té základní je do jisté míry zapříčiněna i tím, že do mateřské školy přijímají i dvouleté děti. Podle vedení mateřské školy bude do budoucna zřejmě problém udržet dvě oddělení. V MŠ se platí „školkové“ 300 Kč a mateřská škola je otevřená od 6:30 do 16:00, přičemž vedení se spolu se správkyní budovy snaží vyjít vstříc rodičům, kteří zde potřebují umístit děti ještě před otevřením mateřské školy a umožňuje rodičům vyjíždějícím brzy za prací umístit dítě do mateřské školy už v 6:15 nebo 6:10. Ve školním roce 2016/2017 toho využívaly dvě děti, v roce 2017/2018 žádné. Škola měla v minulých dvou letech chůvu a semináře ze Šablon. Zvláště semináře vnímaly učitelky jako přínosné, i rodiče na ně chodili, minimální účast na semináři byla 8 rodičů.

Do mateřské školy docházejí děti z Potštátu, Luboměře pod Strážnou a Kyzlířova. Zástupci školy neregistrují odliv dětí, podle nich téměř všichni místní rodiče preferují školku v Potštátě, a to i ti, kteří dojíždějí ráno do Hranic a mohli by jinak děti vozit s sebou. Výjimkou je jedno dítě, které rodiče vozí do firemní mateřské školy v Hranicích. Do mateřské školy v současné době nedochází žádné dítě se SVP, docházejí zde 4 děti ze sociálně slabších rodin, které se z finančních důvodů neúčastní některých akcí pořádaných mateřskou školou. Jedna z těchto rodin měla v době výzkumu problémy s placením, měla dvoutýdenní prodlení s hrazením obědů. Mateřská škola proto přerušila docházku jejich dětí, dokud rodiče dluh nesplatí.

Mateřská škola Střítež nad Ludinou

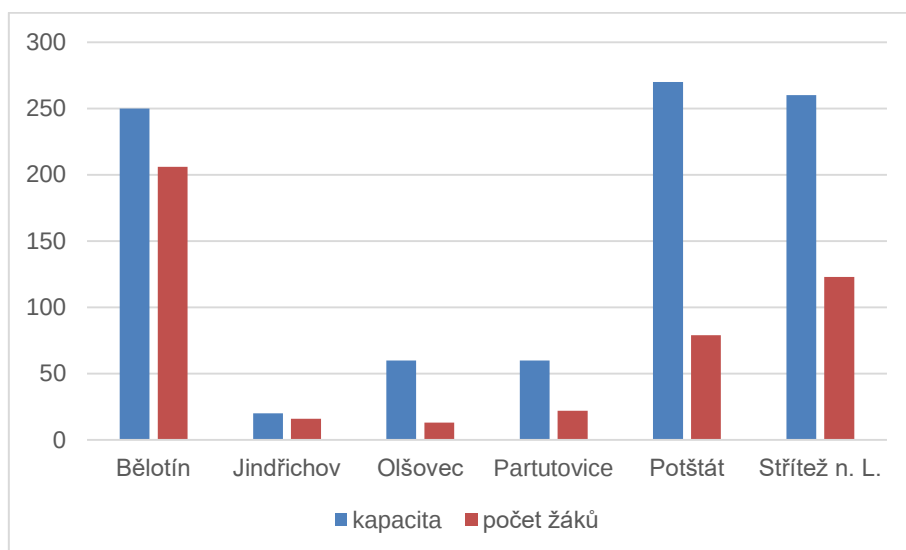
Mateřská škola ve Stříteži nad Ludinou měla ve školním roce 2017/2018 24 žáků a její kapacita byla plně naplněna. V minulých letech docházelo do školy nejméně 22 dětí. Do mateřské školy přijímají i děti od dvou let, k péči o ně ale nepotřebují chůvu, rodiče je totiž posílají až ve 2,5 letech.

Do mateřské školy docházejí děti ze Stříteže nad Ludinou a jedno dítě z Hranic, jehož otec pracuje v obci. Docházejí zde dvě děti se SVP, ve škole proto mají jednoho asistenta pedagoga. Škola je se spoluprací s asistentem velmi spokojena. Mateřská škola pořádá pro děti a jejich rodiče den matek nebo přespaní v MŠ.

Základní školy

- Základní škola Běloutín
- Základní škola Jindřichov
- Základní škola Olšovec
- Základní škola Partutovice
- Základní škola Potštát
- Základní škola Střítež nad Ludinou
- SPOJ

Graf 6: Počty žáků a kapacita základních škol ve školním roce 2017/2018 (Zdroj: zástupci škol a MŠMT)

Obecně

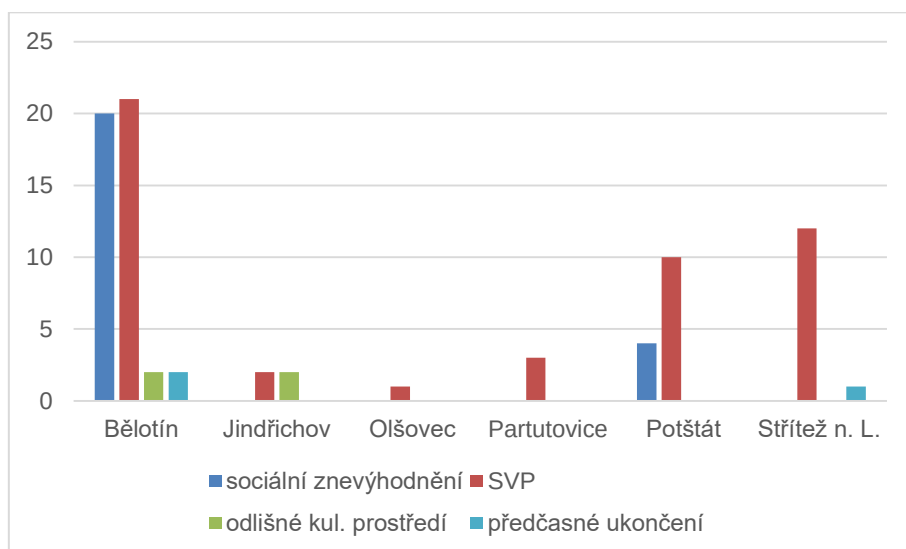
Počty žáků

Největší školou v Rozvodí z hlediska počtu žáků je základní škola v Běloutíně především díky tomu, že Běloutín je největší obcí mikroregionu, nachází se nejbližší Hranicím a je zároveň nejlépe dopravně napojen na ostatní sídla v kraji. Na druhou stranu z hlediska oficiální kapacity je bělotínská škola podle statistik MŠMT až třetí největší školou v Rozvodí, za Potštátem a Stříteží nad Ludinou. Nízký počet žáků v potštátské škole je dán především poklesem obyvatel v 90. letech a stárnutím místní populace¹⁴. Potštát je zároveň nejhůře dopravně dostupnou obcí z celého mikroregionu, k čemuž přispívá i blízkost vojenského újezdu Libavá, jehož hranice vede zhruba kilometr na západ od města. Zřejmě hlavním „problémem“ pro střítežskou školu je z hlediska počtu žáků existence malotřídních škol v okolních obcích. Ta vede k tomu, že žáci prvního stupně jsou v podstatě rozptýleni po čtyřech školách a ve Stříteži se sejdou až na druhém stupni. Malotřídní školy v Jindřichově, Olšovci a Partutovicích se také, už z povahy velikosti těchto škol, nacházejí velmi blízko výjimce z nejnižšího možného průměrného počtu žáků na třídu.

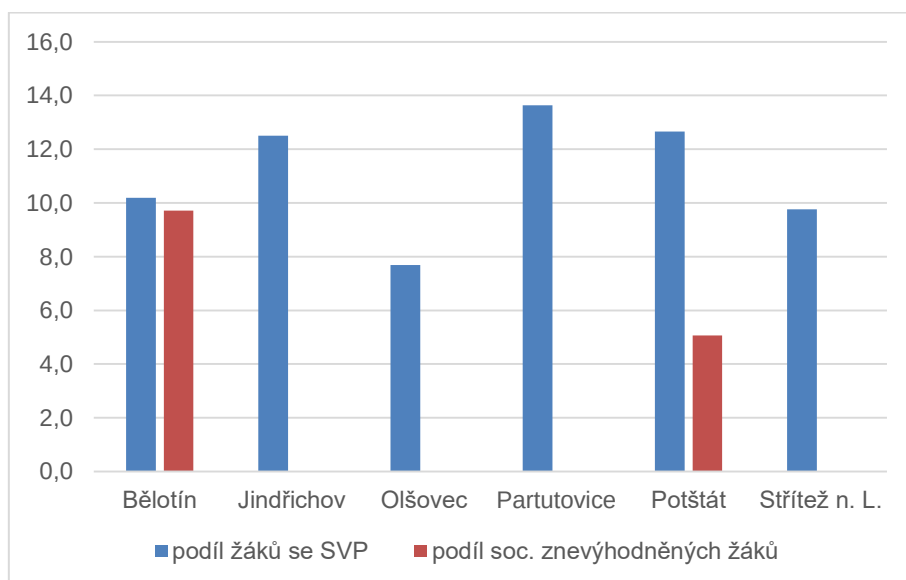
¹⁴ Blíže viz kapitola *Demografie*.

Obecně **všechny základní školy v lokalitě kromě ZŠ Běloutín se potýkají s nedostatkem žáků**. Školy v Partutovicích a Potštátě byly ve školním roce 2017/2018 ve výjimce. Některé školy jako např. ZŠ Střítež nad Ludinou se nacházely několik žáků nad výjimkou. Tyto školy pak doslova počítají každého žáka, protože se nacházejí v situaci, kdy stačí, že se jedna rodina odstěhuje z obce do Hranic, a škola se ocitne ve výjimce.

Graf 7: Struktura žáků na základních školách ve školním roce 2017/2018 (Zdroj: zástupci škol a MŠMT)

Graf 8: Podíl žáků se SVP a soc. znevýhodněných žáků v procentech vůči celkovému počtu žáků ve škole ve školním roce 2017/2018 (Zdroj: školy a MŠMT)

Vzdělávání sociálně znevýhodněných žáků¹⁵ v Rozvodí se ve školním roce 2017/2018 týkalo především školy v Běloutíně, kde jich podle údajů poskytnutých školou docházelo 20, tedy zhruba 10 % z aktuálního počtu žáků. Škola se zároveň potýká se školním neúspěchem romských žáků, kdy romský žák absolvoval 9. třídu naposledy v roce 2010. Kromě bělotínského

¹⁵ Počty sociálně znevýhodněných žáků jsou odhadem zástupců škol a většina z nich považovala za sociálně znevýhodněné ty žáky, jejichž rodiny se potýkaly s nedostatkem finančních prostředků.

školy docházelo 5 sociálně znevýhodněných žáků (dohromady ze dvou rodin) i do školy v Potštátě (5 %), do ostatních škol v Rozvodí nedocházeli žádní sociálně znevýhodnění žáci. Někteří žáci z Bělotína a Polomi docházeli do bývalé praktické základní školy v Hranicích, to se týkalo především romských žáků.

Do bělotínské základní školy také docházelo nejvíce žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, nicméně z hlediska podílu těchto žáků oproti celkovému počtu se jednalo o 10 %. Největší podíl těchto žáků docházel do škol v Partutovicích, Jindřichově a Potštátě, kolem 13 %. Většina škol podle svých zástupců neměla problém tyto děti začlenit do třídního kolektivu, i vzhledem k celkovému nízkému počtu žáků ve školách, nicméně ZŠ Bělotín se ve školním roce 2018/2019 pro některé z těchto žáků chystá otevřít speciální třídu dle §16 odst. 9 školského zákona pro žáky se SVP. Škola chtěla speciální třídu otevřít již dříve, nicméně se jí nepodařilo sehnat dostatečně aprobované pedagogy, ve školním roce 2017/2018 se škole už podařilo sehnat, ale do školy v tu dobu nedocházel dostatečný počet dětí pro otevření speciální třídy. Ke zřízení třídy zřejmě dojde ve školním roce 2018/2019, protože škola bude mít pro ní jak dostatečný počet žáků, tak i personální zázemí.

Dále do školy v Bělotíně a Jindřichově docházelo několik dětí, kterým byla v poradenském zařízení diagnostikována potřeba podpory z důvodu odlišného kulturního prostředí rodiny dětí, případně z důvodu omezené znalosti vyučovacího jazyka. Např. v Jindřichově se jednalo o dvě děti, které žily dlouhodobě v Anglii a škola v Jindřichově byla jejich první českou školou.

Ve školním roce 2017/2018 ukončili celkem 3 žáci školní docházku dříve než v 9. ročníku. Jednalo se o dva žáky v Bělotíně a jednoho ve Stříteži nad Ludinou.

Spolupráce se zřizovatelem

Zástupci škol v oblasti popisovali velmi dobré vztahy se zřizovatelem, které jsou v důsledku velikosti obcí a škol velmi blízké. Například v Jindřichově obec škole vychází vstříc v hrazení nákupů nových pomůcek a hraček, nedávno se taky ve škole měnila okna, v příštích letech obec plánuje opravu fasády. Podle zástupců školy obec do školy investuje, i když neví, zda se jí do budoucna vůbec podaří školy udržet. Podobně v Bělotíně obec pomohla škole s nedávnou rekonstrukcí, kdy zajistila financování a zprostředkovala čerpání dotací. Školy a obce si také vycházejí vstříc při přípravě různých akcí pro veřejnost. **Obce si jako zřizovatelé uvědomují důležitost vlastní školy v obci a snaží se školu udržet, i přestože to pro ně, zvláště pokud mají školu ve výjimce, může představovat značnou finanční zátěž.** „Opravdu ta škola v té obci je potřeba. Kdyby tam ta škola nebyla, ať už mají třeba 15 žáků. Obec bez školy, to je problém“ (zástupce školy).

Administrativa

Zástupci škol se v posledních letech potýkají se zvýšenou administrativní zátěží, která je způsobena i tím, že školy často nedostávají jasné pokyny, jak kterou novinku a předpis uchopit. „To jsou věci, se kterými nám nikdo nepomáhá. ... Zavolám na kraj, pak ty paní, co tam jsou, tak mi všechny ochotně pomůžou, ale každá má jen to svoje. Já dělám finančnictví, já dělám výkaz, já dělám něco, tak si zavolejte kolegyni. Každá má jen to svoje políčko, kdežto přijdu sem já a musím to vědět všechno. ... Stejná věc se řeší různými způsoby ... Dříve byly školské úřady ... a dneska je to strašně moc na nás, my musíme neustále

zjišťovat různé možnosti školení ... To množství nikdo před námi neprobere, až my tady. ... Nepřijde pokyn to a to se bude řešit tak a tak, tady je novinka a takto to vyřešte, ale spíš tady je novinka, nastudujte, odkaz na nějaké lejstro MŠMT a zařídte.“ To byl případ i tzv. inkluzivní novely školského zákona ze září 2016. „Ale že by řekli, tak uděláme jednotný postup s tímto, včetně té inkluze, ... když jsme se domlouvali s kolegy, protože některé věci nebyly jasné ... a takové to chození kolem, tak řeknu tak to bude, to moc nefungovalo.“ I tento typ problémů byl jedním z důvodů, proč se zástupci některých škol začali setkávat a sdílet zkušenosti a postupy v rámci SPOJe¹⁶. V posledních letech alespoň s projektovými žádostmi, včetně Šablon, pomáhá všem školám v mikroregionu projektová koordinátorka z MAS Hranicko.

Personální kapacity

Zástupci škol také v souvislosti s nízkým počtem dětí a na něho navázanými nízkými úvazky poukazovali na **problém naplnění personálních kapacit**. Např. je problém sehnat někoho jen na 0,4 úvazek do mateřské školy, už jen kvůli dojíždění. Ředitelé na malotřídních školách se proto snaží kombinovat několik nižších úvazků do jedné pozice, pokud to jde. Problém s obsazením volných míst je o to větší u specializovaných pozic jako školní psycholog nebo speciální pedagog, kdy se k malým úvazkům a potřebě dojíždět přidává i nedostatek kvalifikovaných zájemců v oblasti.

„My počítáme opravdu každé děťátko“ – specifika malotřídních škol

V Jindřichově, Olšovci a Partutovicích se nacházejí malotřídní školy, které vzdělávají děti 1.-4. resp. 5. ročníku. Děti z těchto škol potom pokračují na základní škole ve Stříteži nad Ludinou. Z rozhovorů se zástupci těchto škol vyplývají určitá specifika vzdělávání na malotřídních školách oproti klasickým dvoustupňovým základním školám.

Zástupci malotřídních škol nejčastěji poukazovali na rodinnou atmosféru a individuální přístup jako na hlavní výhody výuky na malotřídních školách „Tím, že přecházejí z té mateřské školky do školy. Jsme v jedné budově a my se v podstatě známe. Já ty malošky už všechny znám, ja za nima chodím a hraju si s nima, když mi vyjde čas. A oni už tak znají, takže i ten plynulý přechod bych řekla, to je úplně bezvadný ... S rodiči se známe, mnoho z nich jsem učila, když byli malí.“ Podle zástupců škol **mají malotřídní školy rodinnou atmosféru hlavně díky tomu, že žáků i učitelů je málo a všichni se znají**. I rodiče žáků se díky malé velikosti obce navzájem znají a na školní akce chodí ve velké míře, některé školy mají i stoprocentní účast na akcích pro rodiče. V těchto školách mají v důsledku velikosti zdejšího žactva minimum problémů s docházkou a kázní. „My si to pohlídáme, máme těch dětí opravdu málo, takže to vidíme.“

Díky tomu, že tyto školy nemají vlastní tělocvičny a že se nacházejí blízko lesům a okolní přírodě, tráví jejich žáci více času venku než v běžných městských školách. Zároveň děti podle učitelů chodí do škol rády, často nechtějí zůstat doma, i přestože jsou nemocné, obzvlášť když škola jede na výlet nebo pořádá nějakou jinou aktivitu.

¹⁶ Blíže viz kapitola *Základní školy* sekce SPOJ.

Malotřídních škol v Rozvodí se příliš nedotkla novela školského zákona ze září 2016, jednak do škol dochází menší počet dětí se SVP¹⁷, ale především díky malému počtu žáků na třídu nemají učitelé s jejich výukou problémy a podle svých slov už takto byli zvyklí děti integrovat před novelou z roku 2016. „Pokud pedagog vede diferencovaně, tak ty děcka si dokážou navzájem moc pomoci. I ti jedničkáři se něco naučí. Tím, jak oni jim kolikrát pomáhají, tak si to ještě více zopakují. ... V 1. a 2. třídě je zároveň asistent pedagoga, takže tam jsou ty paní učitelky na to dvě jakoby a když si to dobře zorganizují a domluví se, ... tak se z toho dá vyžít spousta kladného.“

Základní škola Běloutín

Do základní školy v Běloutíně ve školním roce 2017/2018 docházelo 204 žáků. Kromě dětí z Běloutína se zde vzdělávali žáci ze čtyř spádových obcí – Lučic, Kunčic, Nejdku a Polomi a několik žáků ze Špiček a z Hranic. Běloutínská základní škola má ze škol v Rozvodí největší počet asistentů pedagoga, většina je zde na půl úvazku jako asistentky pedagoga a druhého půl úvazku jako družinářky. To podle zástupců školy částečně nahrazuje nízké zákonné požadavky na pozici asistenta pedagoga¹⁸.

Ve škole by uvítali pozici školního psychologa a speciálního pedagoga. Podle zástupců školy tyto pozice dobře fungují v zahraničních školách, které navštívili v rámci projektů. Škola využila doučování ze Šablon jako nástroje pro práci se školsky neúspěšnými žáky. Škola také nabízí kroužky po vyučování, všechny jsou zdarma podobně jako školní družina, která má čtyři oddělení s celkovou kapacitou 120 žáků. Kromě trvale přihlášených žáků v každém oddělení chodí do družiny i děti, které po vyučování navštěvují zájmové a výchovné kroužky nebo čekají na autobus.

Kariérní poradenství škola zajišťuje i skrze individuální konzultace s výchovnou poradkyní, s žáky také jezdí do poradenského centra ÚP a k volbě povolání nabízí online aplikaci na svých stránkách. Podle zástupců školy ale málo spolupracují se středními školami. Hlavní bariérou je dojíždění. Výjezd na jednu vyučovací hodinu zabere 3 hodiny celkově. Ale i přesto se snaží do středních škol jezdit, např. do Hranic na Střední průmyslovou školu do dřevařské a kovoobráběcí dílny, na Střední odbornou školu do Hranic na Jaselské, se kterou měla dříve běloutínská škola společný projekt v rámci výuky přírodovědy.

Škola se podílí na množství projektů, zástupci školy byli např. na stáži ve Slovinsku, spolupracovali se školou v Chomutově, účastnili se pilotního programu Vzdělávací programy paměťových institucí do škol, díky kterému mohli žáci navštívit instituce v Táboře a Praze. Spolu se střítežskou školou se podílejí na projektu česko-polské přeshraniční spolupráce. Škola také pořádá „Výlet za odměnu“ pro žáky, kteří reprezentovali školu.

¹⁷ Výjimkou jsou dvě děti v jindřichovské škole, které vyžadují podporu z důvodu omezené znalosti českého jazyka, protože se do obce přistěhovaly z cizí země a místní škola je jejich první českou školou.

¹⁸ Podle zákona č. 563/2004 Sb. stačí asistentovi pedagoga pro pomocné výchovné práce ve škole nebo školském zařízení střední vzdělání s výučním listem nebo dokonce i jen vzdělání základní, podmínkou je absolvování kvalifikačního kurzu pro asistenty pedagoga. Ale pro přímou pedagogickou činnost ve třídě, ve které jsou vzděláváni žáci se SVP, nebo ve škole s integrovanými žáky, musí mít asistent pedagoga střední vzdělání s maturitou a odpovídající pedagogické vzdělání (SŠ, VOŠ nebo VŠ zaměřenou na pedagogiku nebo alespoň kvalifikační kurz pro asistenty pedagoga).

Základní škola Jindřichov

Základní škola v Jindřichově vyučuje žáky 1. až 4. ročníků, které jsou spojené do jedné třídy. Ve školním roce 2017/2018 navštěvovalo školu 16 žáků. Škola trpí nedostatkem dětí, v minulých letech byla dvakrát ve výjimce z nejnižšího možného průměrného počtu žáků, v nadcházejícím školním roce bude možná opět ve výjimce, protože jim odejde několik dětí do 5. ročníku na střítežskou školu. Proto podle slov zástupců školy vítají každé dítě. V současnosti zde dojíždí asi 3 děti z Hranic. Ráno jedou dojíždějící děti autobusem spolu s učitelkami, odpoledne jedou do Hranic spolu s paní, která rozváží obědy po vesnici. Na dopravu těchto dětí přispívá obec. Kromě 3 hranických dětí do školy docházejí všechny děti z obce, v posledních letech nikdo z rodičů nevozil dítě jinam, i když třeba pracovali v Hranicích. Pro prvňáky zpočátku jezdí rodiče, popř. je vodí sourozenci. Škola má patronátství mezi 1. a 4. ročníkem. Čtvrtáci se starají o prvňáky a ze začátku roku učí pravidlům, pomáhají jim, zapisují jim zprávy apod. Vedení školy se snaží nalákat rodiče na přírodní prostředí a na individuální péči v rámci jednotřídní výuky a mateřské školy. Škola, i přestože je jednotřídní, má vlastní jídelnu a dodává obědy i místnímu zemědělskému družstvu a seniorům.

V současnosti do školy nedochází žádný žák se SVP. Do první třídy dochází dítě s vadou sluchu, škola zatím jeho výuku zvládá bez asistence, i díky dobré spolupráci s rodinou a soukromou logopedkou. Škola také nabízí odpolední vyučování v rámci družiny. Školní družina je plná, dochází zde všichni žáci školy. Škola nenabízí kroužky, žáci tak na kroužky dojíždějí do Stříteže, kde má pobočku ZUŠ Potštát, nebo do Hranic (výtvarný kroužek, modelářský kroužek, házená a kopaná). Volnočasové aktivity škola zatím nenabízí, což by se ale podle zástupců školy mohlo změnit s příchodem nové učitelky od podzimu školního roku 2018/2019. V obci je hasičský kroužek pro děti od 1. třídy a jindřichovické SDH také pořádá dětský den pro školu včetně požárního poplachu a cvičné evakuace školy.

Základní škola Olšovec

Do základní školy v Olšovci ve školním roce 2017/2018 docházelo 13 žáků, z toho jeden žák se SVP s 1. stupněm podpůrných opatření. Olšovecká škola je jednotřídní a navštěvují ji žáci 1. - 4. ročníků. Do školy docházejí děti z Olšovce a 1 dítě ze Lhotky. Při takto nízkém počtu žáků škola pocítuje každý odchod, i když k nim nedochází příliš často. Nedávno například odešla jedna žačka, protože si nerozuměla s jedinou spolužačkou v ročníku. Škola i z těchto důvodů dbá o to, aby vztahy mezi dětmi byly dobré. Do místní mateřské školy vozí děti i rodiče z Hranic, ale do školy už je sem nevozí. Podle zástupců školy rodiče dětí z Hranic vyžadují kroužky nebo jiné odpolední zájmy, které jim škola není z personálních důvodů schopná nabídnout. Na druhou stranu škola uvažovala o zavedení florbalového kroužku, ale zájem projevily pouze 2 děti z tehdejšího celkového počtu 20 žáků. Keramiku a divadlo učitelky s dětmi dělají během vyučování. Všechny děti, které docházejí do školy, zůstávají po obědě ve školní družině, kde probíhá i odpolední vyučování 3. a 4. ročníků. Družina končí ve 14:30 a je organizována na způsob „klubu“, v rámci kterého škola vede také doučování. Škola kromě toho pořádá pouštění lampiónů, pečení perníků a vánoční ladění pro děti a jejich rodiče. Kromě toho také organizují vystoupení pro seniory nebo den maminek.

Škola se dlouhodobě potýká s nedostatkem žáků. Jako jeden ze způsobů, jak přilákat do školy nové žáky, plánuje, se souhlasem obce, přechod na alternativní výchovně vzdělávací program s důrazem na individuální podporu dítěte. V rámci příprav a částečného zavádění

nových prvků se ale škola setkala s nesouhlasem ze strany některých rodičů. Škola nechce nový vzdělávací program prosazovat za každou cenu, a pokud by přechod na nový program měl znamenat odchod části olšoveckých žáků, raději by od něj upustila. „Rodiče jsou trošku na váškách, protože je to něco nového. ... S rodiči se to neustále řeší, odezva je kladná i záporná, protože nemají možnost výběru. Takto jsme to ale nastavit nechtěli. My potřebujeme tady zachovat školu, takže jsme zkoušeli nějaké alternativy, něco jiného, co by sem přilákalo k těm našim olšovákům ještě pár lidí z okolí. ... Pokud to nebude mít smysl, že olšovští budou odjíždět, tak to nebudem provozovat.“ Rodiče mají podle zástupců školy obavy především z pozdějšího přechodu do běžné školy se standardním vzdělávacím programem a ze svobody dítěte. Škola proto uspořádala ukázkové hodiny pro rodiče a několik informačních schůzek týkajících se přechodu na nový program.

V rámci nového systému, který klade důraz na individuální práci, z velké části odpadá frontální výuka a zástupci školy nevidí ani problém ve vzdělávání dětí se SVP. „S těmi si s každým individuální cestu najdem a jedem podle každého zvlášť.“ Zástupci školy mají také s rodiči každé tři měsíce tripartitu, v rámci které se společně setkávají rodiče, dítě i učitelky.

Škola nemá vlastní tělocvičnu, žáci v zimě jezdí spolu s jindřichovskou a střítežskou školou na plavání do Hranic. Škola má sice povoleno využívat obecní sál, ale ten je pro výuku tělesné výchovy vhodný pouze částečně. Nejsou zde např. mříže na oknech. Tělesná výchova proto co nejčastěji probíhá venku. V případě špatného počasí je místo tělesné výchovy zařazena výtvarná výchova nebo pracovní činnosti a tělesná výchova se přesouvá na další týden. Z toho důvodu musela škola zavést dvouhodinový blok tělesné výchovy, což zástupci školy nepovažují za ideální, protože děti by podle nich měly být nejlépe každý den aspoň chvíli venku.

Základní škola Partutovice

Škola vyučuje 1. až 5. ročník ve dvou třídách, od šesté třídy je potom pro ni spádová škola ve Stříteži nad Ludinou. Škola se dlouhodobě potýká s nedostatkem žáků a ve školním roce 2017/2018 byla ve výjimce, protože v ní bylo zapsaných celkem 22 žáků. Z důvodu nedostatku dětí škola v roce 2017 neotevřela první ročník. Za nízkým počtem dětí ve škole stojí především skutečnost, že se v obci rodí málo dětí, děti z mateřské školy běžně pokračují ve vzdělávání na místní základní škole. Škola se příliš nepotýká ani s odchody, spíše naopak, rodiče dávají děti do zdejší školy, i přestože dojíždějí za prací do Hranic a mohli by je tak vozit s sebou do hranických škol. S nízkým počtem žáků souvisí i nízká výše úvazků, kterou škola může svým učitelkám nabídnout. Škola má zároveň obavy z nenaplnění personálních kapacit v případě odchodu některé z učitelek, v důsledku kombinace nízkých úvazků se zhoršenou dopravní dostupností.

Do školy docházejí převážně místní děti z Partutovic kromě jednoho dítěte z Hranic (dítě učitelky). Školní družina má kapacitu 30 dětí a ve školním roce ji z celkového počtu 22 žáků ve škole navštěvovalo 20. Škola si kromě toho pochvaluje spolupráci se sdružením rodičů, které pořádá každoročně ples, ze kterého škole přispívá asi 1000 korun na žáka na pobyt ve škole v přírodě. Kromě toho sdružení spolu se školou přispívají žákům na dopravu na plavecký bazén v Hranicích, kam žáci jezdí každou zimu na 10 lekcí plavání.

Škola do budoucna plánuje ve spolupráci s obcí vybudovat tělocvičnu. V současnosti probíhá výuka tělesné výchovy ve větší chodbě v budově školy i díky tomu, že mají ve škole do 8 dětí

na jednu třídu. Zároveň jsou děti často venku díky tomu, že školní budova stojí na kraji obce v blízkosti pole a lesa. K tomu přispívá i nutnost docházet na oběd do JZD na druhé straně obce. Po obědě pak často v rámci družiny žáci zůstávají rovnou venku. Podobně děti chodí každý den na 20 minut ven místo velké přestávky, čas na svačinu mají místo toho o malé přestávce. Z hlediska trávení volného času je u žáků populární zejména místní hasičské sdružení.

Základní škola Potštát

Základní škola v Potštátě má v současnosti nejmenší podíl zapsaných žáků vůči celkové kapacitě školy. Do školy v roce 2017/2018 docházelo 79 žáků, přičemž kapacita školy je 270. Škola se proto nachází ve výjimce z průměrného počtu žáků na třídu. To je způsobeno především vysokým průměrným věkem v obci a celkovým stárnutím potštátské populace¹⁹. Proto, ačkoliv se jedná o úplnou základní školu, mívá spojené některé ročníky na prvním stupni. Nízký počet žáků podle zástupců školy vede i k úbytku nadaných žáků, kteří ve třídách s malým počtem dětí nemají konkurenci a tím pádem hnací motor, který by je motivoval k lepším výsledkům, což může podle nich vést k stagnaci těchto dětí.

Do školy kromě dětí z Potštátu a jeho místních částí a Luboměře pod Strážnou docházejí i tři děti z Hranic, jejichž rodiče se v průběhu jejich docházky odstěhovali z Potštátu. Některé děti z Potštátu jezdí ráno do školy do Hranic spolu se svými rodiči, kteří ve městě pracují. Zhruba 10 žáků dochází i do místní ZUŠ. Škola se však dlouhodobě potýká s nezájmem o kroužky, v minulosti nabízela florbal nebo karate, kde ke konci docházely pouze 4 děti. Kvůli nezájmu skončil i Klub logiky. Ve městě a jeho místních částech funguje několik spolků, např. TJ Sokol nebo SDH Potštát, ale minimálně se podle zástupců školy orientují na děti a mládež.

Kariérní poradenství ve škole funguje v rámci předmětu Volba povolání. Škola v tomto ohledu nespolupracuje s ÚP. Všichni žáci devátých ročníků se někam hlásí a v současnosti není problém se na většinu škol dostat. Škola pravidelně jezdí na exkurze do Střední průmyslové školy v Hranicích. Se školou v minulosti spolupracovali v rámci projektu, ve kterém jim hranická střední škola zajistila i exkurze do hranických továren apod.

Ve školním roce 2017/2018 docházelo do školy 10 žáků se SVP. Žádný z nich neměl asistenta pedagoga. Kromě toho škola vedla doučování pro 4 děti s plánem pedagogické podpory. Z pohledu zástupců školy byla potštátská škola v podstatě vždy inkluzivní, protože malý počet dětí je vedl k tomu, že se snažili ve škole udržet co nejvíce dětí a zdráhali se děti posílat pryč. S inkluzivní novelou školského zákona tak pohledem zástupců školy přišla především administrativní zátěž. Zároveň poukazují na to, že je v současnosti obtížnější dostat dítě na vyšetření do poradny vzhledem k zahlcení místních poradenských zařízení, i proto by škola ráda získala školního psychologa sdíleného s ostatními školami.

Od 1. 7. 2018 nastoupil do školy nový ředitel, město předchozí ředitelce neprodloužilo smlouvu.

¹⁹ Blíže viz kapitola *Demografie*.

Základní škola Střítež nad Ludinou

Základní škola ve Stříteži nad Ludinou je úplná škola pro 1. až 9. ročník. Ve školním roce 2017/2018 jí navštěvovalo 123 žáků, což znamená, že škola je při maximální kapacitě 260 žáků 4 žáky nad výjimkou (17 žáků na třídu průměrně). V důsledku nízkého počtu žáků jsou podobně jako v Potštátě některé ročníky 1. stupně spojené a výuka zde tak svým charakterem připomíná malotřídní školu.

Do školy docházejí děti ze Stříteže nad Ludinou a děti z Jindřichova, Olšovce a Partutovic zde přecházejí do pátého a šestého ročníku z tamějších malotřídních škol. Většina dětí, které spádově patří do školy, sem opravdu chodí. Do školy nedocházejí pouze 3 děti ze spádových dětí. Zároveň do školy dochází i několik dětí z Lhotky a Bělotína a 6 dětí z Hranic. Do školy jako do druhé největší v mikroregionu dochází 12 žáků se SVP, ve škole proto mají 4 asistenty pedagoga ve třech různých třídách. Zástupci školy považují spolupráci mezi učiteli a asistenty pedagoga za bezproblémovou. Škola se neúčastnila první výzvy projektu Šablon, ale chystá se do druhé vlny. Podle zástupců školy je druhá vlna lépe nastavená, plánují žádat o speciálního pedagoga do předmětu Speciální pedagogická péče²⁰. Při obsazování těchto pozic ale narážejí na špatnou dopravní dostupnost obce, protože pokud by zde měl někdo učit jen Speciální pedagogickou péči jednu hodinu týdně, už jen kvůli dopravě by se mu to nevyplatilo. Podle zástupců školy by to neřešilo ani sdílení např. zmíněného speciálního pedagoga mezi místními školami. „To už nás limituje odlehlost. Víím, že v Hranicích někoho takového sdílejí, ale to může přijít třeba pěšky ze školy do školy a posbírá těch hodin daleko více než tady. Chvilí to trvá někam přejet. Učil pět hodin, ale trávil s tím celý den. Některé hodiny mu utekly přejezdama, a to už není hrazeno a my bychom mu třeba chtěli přispět, tak z čeho.“

Zástupci školy dbají na to, aby každého zákonného zástupce žáků viděli aspoň jednou ročně. Rodičům nabízejí i individuální konzultace v případě, že se nemohou dostavit na třídní schůzky. Škola zároveň poskytuje doučování žákům, kteří se do školy vracejí po delší absenci. Třídní učitel v těchto případech dbá a dohlíží na to, aby se žák domluvil s učiteli konkrétních předmětů na doučování.

Školní družina má kapacitu 30 dětí a při celkovém počtu 123 žáků ve škole je plně obsazená. Škola provozuje také školní klub pro odpolední aktivity starších dětí, v rámci kterého nabízí kroužky. Na prvním stupni je o kroužky větší zájem, děti tam běžně navštěvují 3-4 kroužky. Kroužky jsou zpoplatněny částkou 35 korun za měsíc, kroužek keramiky 50 korun za měsíc kvůli nákupu materiálu. Žáci kromě toho vydávají ve spolupráci s učiteli školní časopis a připravují školní rozhlasové vysílání rádia Rohy. Škola zajišťuje soukromou logopedku pro první stupeň ZŠ a pro MŠ, kterou si hradí rodiče, škola poskytuje prostory. Zájem ze strany rodičů je velký.

Všichni žáci devátých ročníků se hlásí na střední školy a nikdo nemá problém se na střední školu dostat. Nejčastěji se hlásí do Hranic na Střední průmyslovou školu, někteří odcházejí i na gymnázium. Žáci devátých ročníků odcházejí i do škol do Lipníku nad Bečvou a Přerova. Předtím, ještě v rámci osmého ročníku, jezdívají na exkurze do dílen na Střední průmyslovou školu. Z několika středních škol posílají do Stříteže také střítežské absolventy, aby zde prezentovali svou novou střední školu. Škola poskytuje v rámci předmětu výchova k volbě povolání dvakrát za rok individuální pohovor výchovného poradce s žákem a jednu schůzku

²⁰ Blíže viz <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predmety-specialne-pedagogicke-pece#otazka1>.

výchovného poradce s rodiči žáků. Zástupci školy také jezdí se žáky na burzy středních škol do Hranic a do Přerova.

Inkluzivní novela školského zákona ze září 2016 se fungování školy příliš nedotkla. Individuální integraci a asistenty pedagoga na škole měli už předtím. „Jenom to fungovalo jinak, nebyly ty normované finanční náročnosti, kódy. Ale měli jsme děti, kterým jsme dělali doučování, měli jsme i dyslektický kroužek. Ale druhá věc jsou finance. První rok to bylo ještě dobré, i ty částky byly fajn, ale teď už kraj zřídil normativy jinak.“ Zástupci školy vidí také problém v tom, že na poloviční úvazek pro asistenta pedagoga seženou buďto někoho bez praxe, nebo naopak někoho v pokročilém věku, kdo má takové množství praxe, že už by představoval zvýšenou finanční zátěž pro školu díky vyššímu platovému zařazení.

Hlavní budova školy má bezbariérový přístup, ale škola v současnosti postrádá tělocvičnu, kterou se snaží nahradit místností pro tělesnou výchovu, nicméně obec plánuje rekonstrukci místní sokolovny, která by případně mohla škole sloužit jako tělocvična. Škola se spolu se školami z Běltoína, Hustopeč nad Bečvou a z Hranic 1. máje účastí projektu česko-polské přeshraniční spolupráce.

SPOJ

SPOJ je zkratka pro Střítež, Partutovice, Olšovec a Jindřichov a jedná o platformu pro spolupráci mezi těmito školami, která vznikla před dvěma lety na základě vlastní iniciativy vedení těchto škol především z potřeby sdílet zkušenosti. Ředitelé se pravidelně setkávají zhruba čtyřikrát do roka a projednávají novinky v legislativě, předávají si zkušenosti, informují se o výsledcích inspekce apod. Kromě toho každá škola pořádá jednou ročně nějakou akci pro žáky ostatních škol, např. letos proběhl den dětí ve Stříteži, Partutovice pořádají výtvarnou soutěž Partutovický všeušel, Olšovec pořádá vědomostní soutěž Olšoveckou makovici, Jindřichov má matematickou Jindřichovskou kostku a střítežská škola pořádá Střítežského bloudila (branný závod, střelba, topografie, uzly). Kromě toho střítežská škola jako největší škola zve ostatní školy na akce, které na její půdě probíhají (např. divadelní představení nebo ukázky dravců) a na které by se jinak žáci z malotřídních škol nedostali. Žáci škol také v uplynulém školním roce psali srovnávací tříčtvrtletní písemné práce. Školy postupují i koordinovaně v případě žádostí o podporu ze Šablon.

Školy mezi sebou spolupracují i nárazově, kdy např. děti z Olšovce jedou na cyklovýlet a s Jindřichovem se domluví, že tam přijedou a zahrají si společně vybíjenou, pak jedou zpět přes Střítež, tam si zajdou na oběd do jídelny.

Střítežská škola jako spádová a největší škola vidí přínos spolupráce i v tom, že děti z malotřídních škol se seznamují s prostředním střítežské školy, do které později přestoupí. Zároveň se poznávají mezi sebou a později tak přecházejí mezi spolužáky, které už znají ze společných akcí SPOJe. Na druhou stranu pro střítežskou školu to znamená, že má první stupeň rozdrobený po čtyřech školách, proto má také v současnosti malý počet žáků. Na druhém stupni, jakmile se žáci se všech škol sejdou, mají průměr nad 20 žáků ve třídě.

Volný čas

Obce mikroregionu nenabízí příliš možností pro trávení volného času dětí a mládeže.

Některé školy nabízejí odpolední kroužky (Bělotín²¹, Střítež nad Ludinou), jiné jako Potštát a Olšovec kroužky nenabízejí z důvodu nezájmu ze strany dětí a rodičů. V Jindřichově do budoucna o kroužcích uvažují, podle personálních kapacit v nadcházejícím školním roce. Některé děti proto dojíždějí na kroužky do Hranic nebo do Stříteže nad Ludinou v případě dětí z Jindřichova. U dětí v Jindřichově a Partutovicích je také populární místní sdružení dobrovolných hasičů.

Z hlediska nízkoprahových zařízení a volnočasových center existuje v současnosti v lokalitě pouze volnočasové centrum Zewl house v Bělotíně. Dále v letech 2007-2014 provozovala na zámku v Potštátě hranická charita NZDM klub Fénix. Ten byl, podobně jako kroužky na místní škole, zrušen pro nezám. Největší organizací v lokalitě z hlediska trávení volného času dětí a mládeže je Základní umělecká škola v Potštátě, která má pobočky ve Stříteži nad Ludinou, Partutovicích a Olšovci. Podobně v Bělotíně má elokované pracoviště ZUŠ Hranice, kterého využívá asi 35 místních žáků.

Zewl house Bělotín

Volnočasové centrum Zewl house bylo vybudováno v roce 2013 jako jeden z podpořených projektů programu LEADER. Centrum je určeno pro mládež od 12 let a do jeho výbavy patří např. počítač s internetem, posilovna, společenská místnost a klubovna. Centrum se nachází v centru Bělotína v prvním patře kulturního domu a využívá ho především mládež jako posilovnu a místní sdružení seniorů. Ve stejné budově plánuje obec otevřít komunitní centrum v rámci projektu MAS-IROP 03. V centru bude garantem doprovodných služeb Člověk v tísni.

Základní umělecká škola Potštát

Základní umělecká škola v Potštátě poskytuje vzdělání v základním hudebním oboru a ve školním roce 2016/2017 jí navštěvovalo 146 žáků, přičemž kapacita školy je 150. Vedení školy, s přihlédnutím k vysokému zájmu rodičů o školu, počítá se zachováním počtu žáků i do budoucna. Kromě Potštátu poskytuje ZUŠ hudební vzdělání na pobočkách ve Stříteži nad Ludinou, Partutovicích a Olšovci. Školné se pohybuje v rozmezí od 180 do 290 korun za měsíc a škola nabízí možnost zdravotní slevy. Škola nabízí přípravné studium, základní studium 1. a 2. stupně a studium pro dospělé.

²¹ Bělotínský florbalový kroužek navštěvují i sociálně znevýhodnění žáci.

Inkluzivní vzdělávání a vzdělávání sociálně znevýhodněných žáků

Jak již bylo řečeno v kapitole týkající se počtů žáků v základních školách, **bělotínská základní škola je v podstatě jedinou školou, která ve větší míře vzdělává žáky se sociálním znevýhodněním.** Ve školním roce 2017/2018 zde docházelo 20 žáků se sociálním znevýhodněním, kteří tvořili zhruba 10 % z celkového počtu 206 žáků. Zároveň podle zástupců školy nejsou sociálně znevýhodnění žáci vyloučeni ze školního kolektivu. Škola se snaží minimalizovat finanční závazky rodičů (nejen těchto) dětí vůči škole a nabízí tak družinu nebo kroužky zdarma, na ty přispívá obec, která to pojímá jako součást prevence sociálně patologických jevů. Sociálně znevýhodněné děti docházejí do florbalového kroužku, jiných kroužků nevyužívají. Po absolvování bělotínské školy se sociálně znevýhodnění žáci většinou hlásí na učiliště v Hranicích, nicméně někteří žáci se nehlásí nikam. Škola jejich úspěšnost při studiu na střední škole dále nesleduje. Do bělotínské školy také dochází největší počet romských žáků, zhruba 30 a je pravděpodobné, že tvoří většinu sociálně znevýhodněných žáků školy. **Kromě bělotínské školy také docházeli 4 sociálně znevýhodnění žáci ze dvou rodin do školy v Potštátě,** kteří ve škole tvořili zhruba 5 % z celkového počtu 79 žáků.

Návštěvy poradenských zařízení a diagnostika

Všechny školy spolupracují s místní pobočkou pedagogicko-psychologické poradny v Hranicích a všechny jí hodnotí velmi pozitivně²². Do většiny škol jezdí i zástupci poradenských zařízení z Hranic provádět diagnostiku, nicméně některé školy, zřejmě v důsledku nízkého počtu žáků a jejich vyšší dojezdové vzdálenosti od Hranic, si připadaly ze strany školských odborů a poradenských zařízení mírně opomíjeny v porovnání s většími školami ve městě. „Paní X tu byla jednou, když se zaváděla inkluze do škol a taky říkala: Tu jsem poprvé. Pan Y z úřadu taky říkal, tak tu jsem poprvé. ... Z téhle strany to asi vážlo, že ty malé obce asi vždycky zůstávají na konec.“ Zástupci škol také místy narážejí na přeplněnost poradenských zařízení, nicméně chápou zvýšenou zátěž v důsledku novely školského zákona ze září 2016. Tu by mohlo částečně snížit Školské poradenské centrum projektované v rámci *Místního akčního plánu rozvoje vzdělávání pro Hranicko*²³. Centrum by mělo sloužit jako společné sídlo více poradenských zařízení a vést tak k vyšší efektivitě poskytovaných služeb a jednotnějším výstupům.

Na druhé straně školy (včetně těch mateřských) často narážejí na obtíže v komunikaci s rodiči týkající se možných poruch dítěte a eventuální návštěvy poradenského zařízení. Rodiče si podle zástupců škol často nechťejí připustit, že by jejich dítě mohlo mít nějaký problém a s návštěvou poradenských zařízení otálejí. Některé školy si ale zároveň uvědomují potřebu tyto problémy správně a opatrně komunikovat s rodiči. „To se musí strašně opatrně, je to strašně těžké podat. Kolikrát se na to musím připravovat. ... Je třeba těm rodičům pomáhat hlavně psychicky.“ Větší školy (Bělotín a Potštát) by pro tyto situace uvítaly sdíleného školního psychologa. Některé školy také měly problémy s tím, že rodiče si nevyzvedávali zprávu z poradenského zařízení.

Podle zástupců sociálně-aktivizační služby pro rodiny s dětmi jedna z místních škol zbytečně posílá rodiče do poradenských zařízení. To se potvrdilo i v rozhovorech s obyvateli SVL, kdy např. jedna matka několikrát (s různými dětmi) navštívila poradenské zařízení na popud

²² V současnosti prochází hranická poradna personální obměnou.

²³ Blíže viz <http://www.regionhranicko.cz/mas-hranicko/map>.

školy. Jednou tam byla kvůli možnému odkladu školní docházky u staršího syna a podruhé na popud učitelky, která měla u mladšího syna podezření na ADHD. V poradenském zařízení děti vyšetřili, ADHD se nepotvrdilo a starší syn odklad také nedostal. Zmíněná sociální služba podobně několikrát doprovázela sociálně znevýhodněné rodiče na jednání se školou ohledně možné návštěvy poradenského zařízení. Podle zástupců služby museli tuto situaci řešit s několika rodinami, které nechtěly s dětmi poradenské zařízení na popud školy navštívit. Na druhou stranu podle nich návštěvu poradenského zařízení nebo případné umístění dítěte do bývalé praktické základní školy odmítají pouze někteří aktivnější rodiče, ostatní se tomu nebrání. Daná škola se podle několika zástupců úřadů a služeb působících v lokalitě snaží o to, aby sociálně vyloučené děti přecházely do bývalé praktické základní školy ZŠ Studentské v Hranicích, zřízené dle § 16 odst. 9 školského zákona. Někteří dotazovaní rodiče sociálně vyloučených dětí, i přestože se jim dítě podařilo udržet na běžné základní škole, nejsou se stávající školou spokojeni a těší se, až jejich děti školu vyhodí a budou moci chodit na střední školu jinam.

Zařazování žáků do speciálního vzdělávacího proudu

Do výše zmíněné ZŠ Studentské, bývalé praktické základní školy v Hranicích, docházejí z Rozvodí především romské děti z Bělčina a Polomi. Podle zástupců jedné ze škol v mikroregionu do ZŠ Studentské docházejí i majoritní děti Rozvodí, celkově však v řádu jednotek. Podle nich má hranická škola u místních rodičů špatnou pověst a děti zároveň do ní musí dojíždět do Hranic, proto u rodičů není oblíbená. Nicméně výše zmínění zástupci běžné základní školy považují bývalou praktickou základní školu za místo, kde určité děti mají možnost úspěchu. Místo propadání tam mají výborné známky, to je zároveň hlavní nevýhoda inkluze v očích zástupců zmíněné školy, že děti s různým výkonem v rámci jedné třídy mají mít stejné známky. „Dvě děti znají každé jinak, ale mají stejné vysvědčení“ Tímto způsobem může podle nich vznikat napětí ve společnosti a mezi dětmi, které mezi sebou vnímají rozdíly, i přestože mají známky stejné.

Podobně kladně hodnotili vzdělávání na bývalé praktické základní škole z hlediska vzdělávání dětí s LMP i zástupci jednoho z místních školských poradenských zařízení. „Děcka, co jsou na základní škole speciální, byť jsou kritizované, tak tam velmi kladou důraz na hodnotu toho vzdělání. A myslím si, že snad všechny děcka, co vychází, tak jdou potom na nějaký učňák. Že opravdu podporují i ty rodiny a mluví s těmi rodiči docela intenzivně a apelují na to, aby to dítě šlo dál. Nevím, nakolik se o to snaží normální základky, mají tam více děcek ve třídě, řeší tam přijímačky na gymnázia, takže ty děti jsou tam možná na chvostu i v tomto ohledu, tím spíš když vychází ze sedmé třídy. ... I v tomhle je přínos těch speciálních škol, že tam ty děti zažijou úspěch, pracují tam svým tempem, učitelé ví, jak na ně. I rodiče zažívají úspěch, jsou na ně zvyklí, ví jak s nimi, mluvit, vítají je s úsměvem na tváři a ti rodiče jsou tam proto častěji. ... My to vidíme, že tam jsou opečovávaní a mají se tam dobře a jsou rozvíjeni, kdežto na té základce, neříkám ve všech, je to o učitelích, podmínkách školy. Ale ta odborná péče je odborná péče.“

Ve zmíněném poradenském zařízení považovali především odbornost učitelů ve speciálních školách z hlediska vzdělávání žáků s LMP jako hlavní přednost tohoto druhu vzdělávání, i přesto by však podle zástupců zařízení měli rodiče mít možnost rozhodnout se, kam dítě umístí. Na druhou stranu podle nich rodiče výjimečně odmítají umístit dítě do bývalé praktické základní školy, spíše se setkávají s tím, že rodič je kontaktuje s tím, že si dítě přeje do této školy umístit. „Spíš nám chodí rodiče se zájmem, aby ty děti na tu speciální školu šly,

mají tam kamarády, sourozence, někteří se nestýkají s pochopením na běžné škole, někteří přijdou s tím stigmatem, že se bojí, že sami měli špatnou zkušenost nebo sourozenci měli špatnou zkušenost. Jenže někdy se stane, že ty děti nám prostě nevyjdou tak, abychom je tam zařadili, že jsou šikovné, pak tam nastává problém, kdy ti rodiče se tomu brání.“ Podobně tomu bylo i v případě sociálně vyloučené matky, která se s dětmi do Rozvodí přistěhovala z nedaleké obce. Její dcera nastoupila do jedné ze základních škol v Rozvodí, zatímco její syn pokračoval v docházce na bývalou praktickou základní školu v Hranicích. Dcera ale nebyla ve škole spokojená, měla špatné vztahy se spolužáky i učiteli. „Holka chodila do školy s brekem.“ Žena proto kontaktovala místní poradenské zařízení s tím, že by chtěla, aby i její dcera docházela do zmíněné bývalé praktické základní školy. V poradenském zařízení jí po konzultaci a diagnostice sdělili, že dcera na tom není intelektuálně tak, aby se musela vzdělávat v této škole, ale zároveň jí doporučili, aby dceru přihlásila do základní školy na 1. máje v Hranicích. Po přestupu na běžnou hranickou základní školu je dcera spokojená, matka vychází dobře i s vedením školy, i přestože je nová škola pro dceru těžší než ta v Rozvodí. Z toho důvodu od nadcházejícího školního roku zajistila pro dceru doučování.

Závěry

Část mateřských a většina základních škol (kromě ZŠ Běloutín) se potýká s nedostatkem dětí a žáků. To je dáno především nízkým počtem obyvatel v kombinaci s demografickým stárnutím některých obcí. Některé školy se proto nacházejí ve výjimce z nejnižšího průměrného počtu žáků na třídu, což představuje zvýšené finanční nároky pro jejich zřizovatele. Obce si nicméně uvědomují důležitost existence vlastní školy pro svůj budoucí rozvoj a snaží se školy udržet. Školy s obcemi se snaží vzájemně si vycházet vstříc, a i díky tomu jsou vztahy mezi obcemi a jejich školami nadstandardní.

Kromě nízkého počtu žáků se školy napříč Rozvodím potýkají i s nedostatkem personálních kapacit. Školy často, v důsledku nízkého počtu žáků, mohou učitelům a odborným pracovníkům nabídnout jen zkrácené úvazky, jejichž neatraktivnost pro většinu zájemců dále snižuje nutnost dojíždět z okolních obcí a měst. V případě potřeby obsadit pozice s vyšší kvalifikací jako např. speciální pedagog se k výše uvedenému přidává i nedostatek kvalifikovaných uchazečů v oblasti. Proto některé školy uvažují např. o sdíleném školním psychologovi.

Nízké počty žáků a problémy s personálním zajištěním škol se také projevují v nízké nabídce volnočasových aktivit pro děti a mládež. Odpolední kroužky pro děti nabízí v podstatě pouze ZŠ Běloutín a ZŠ Střítež nad Ludinou. V ostatních školách pro to není dostatečný zájem ze strany dětí nebo na to nemají personální kapacity (ZŠ Jindřichov). V oblasti se také nenachází žádné nízkoprahové zařízení pro děti a mládež. Jedinou větší volnočasovou institucí v Rozvodí je potštátská ZUŠ se svými pobočkami v Olšovci, Partutovicích a Stříteži nad Ludinou.

Školy také poukazovaly na přeplněnost místních poradenských zařízení a jejich geografickou vzdálenost, která se u některých menších škol promítá do omezeného počtu návštěv pracovníků poradenských zařízení.

Vzdělávání sociálně znevýhodněných dětí se týká především bělotínské a potštátské základní školy a v některých letech i mateřské školy v Polomi. Školy jsou s těmito dětmi zvyklé pracovat a většinou se snaží minimalizovat i finanční závazky rodičů vůči škole, např. skrze nabídku bezplatných odpoledních kroužků nebo možnost odpuštění „školovného“. Nicméně zástupci sociálních služeb a rodičů sociálně znevýhodněných dětí poukazovali na to, že některé školy na ně vyvíjejí zbytečný nátlak k častým návštěvám poradenských zařízení, částečně s cílem přechodu jejich dětí do bývalé praktické základní školy v Hranicích. Na druhou stranu někteří rodiče sociálně znevýhodněných dětí sami vyhledávají poradenská zařízení s tím, že si přejí své dítě umístit do bývalé praktické základní školy, činí tak především v důsledku jejich nespokojenosti se stávající běžnou základní školou.

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami docházejí především do třech úplných základních škol v mikroregionu (Běloutín, Potštát, Střítež nad Ludinou). Pro většinu škol, především pak pro ty malotřídní, nepředstavovala tzv. inkluzivní novela školského zákona ze září 2016 zásadní změny ve fungování, protože byly zvyklé tyto žáky integrovat do třídních kolektivů, ať už s pomocí asistentů pedagoga nebo bez nich. Některým školám to umožnil i nízký celkový počet žáků ve třídách. I přesto jsou některé školy k integraci žáků se SVP rezervovanější a např. ZŠ Běloutín bude pro několik z těchto žáků otevírat speciální třídu. Podobně se na vzdělávání dětí s LMP nebo hraničním intelektem dívají zástupci místního

poradenského zařízení, kteří vyzdvihují kvalitu a odbornost péče, která se těmto dětem v bývalých praktických základních školách dostává.

Zdroje

Český statistický úřad. 2018. Údaje o počtech obyvatel a věkové struktuře obcí.

Česká školní inspekce. 2016-2018. Inspekční zprávy z jednotlivých škol.

MŠMT. 2002. *Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví.*

Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicky-pokyn-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy-k-jednotnemu-postupu-pri-uvolnovani-a-omlouvani-zaku-z-vyucovani-prevenci-a-postihu-zaskolactvi-predkladaci-zprava-a-text-pokynu>.

MŠMT. 2017. Výkazy M3 o základních školách.

MAS Hranicko. 2017. *Místní akční plán rozvoje vzdělávání pro území SO ORP Hranice.*

Musil, J., Müller, J. 2008. "Vnitřní periferie v České republice jako mechanismus sociální exkluze" *Sociologický časopis* 44 (2): 321-348. Dostupné z:

http://sreview.soc.cas.cz/uploads/360b9879307a242a77f75fa065d445567cf12f63_515_2008-2Musil.pdf.

Šmoldas, M. 2018. *Vstupní analýza Rozvodí.* Úřad vlády ČR, odbor pro sociální začleňování.

Švec, J. (ed.). 2010. *Příručka pro sociální integraci.* Úřad vlády ČR, odbor pro sociální začleňování. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/o-agenture/prirucka-pro-socialni-integraci/details>.

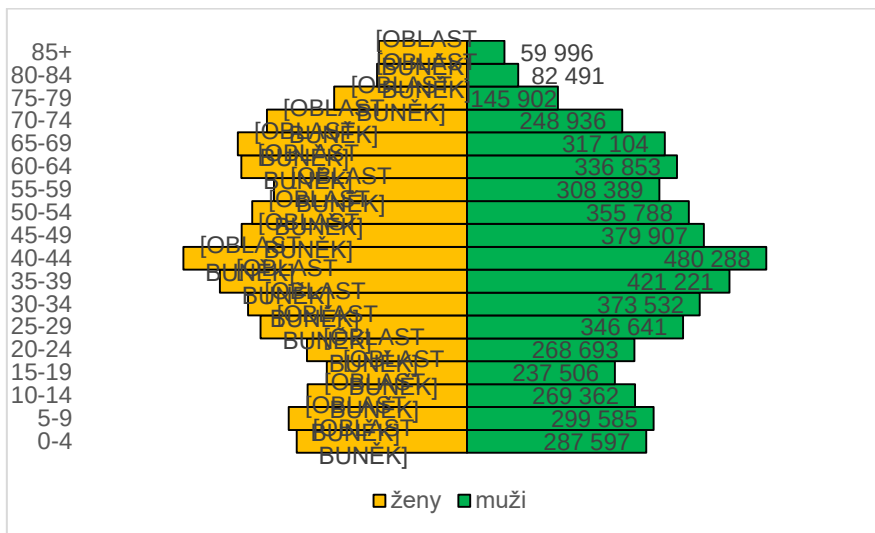
Výroční zprávy škol za rok 2016/2017.

Webové stránky škol, institucí a ostatních organizací.

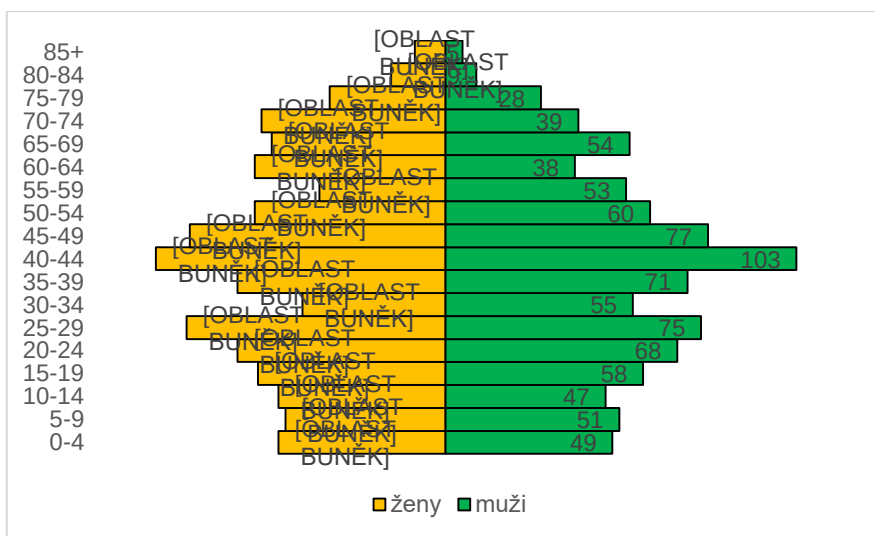
Přílohy

Věkové pyramidy

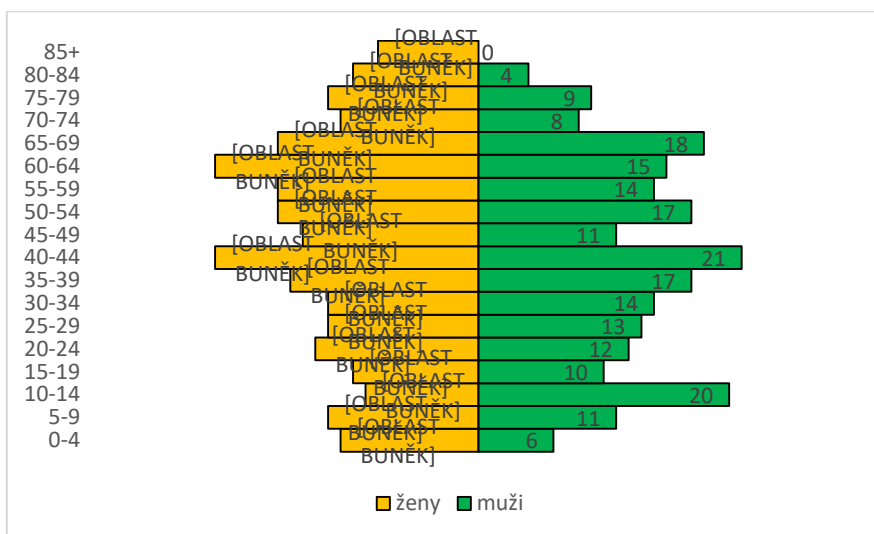
Příloha 1: Věkové složení obyvatel ČR v roce 2017 (Zdroj: ČSÚ)

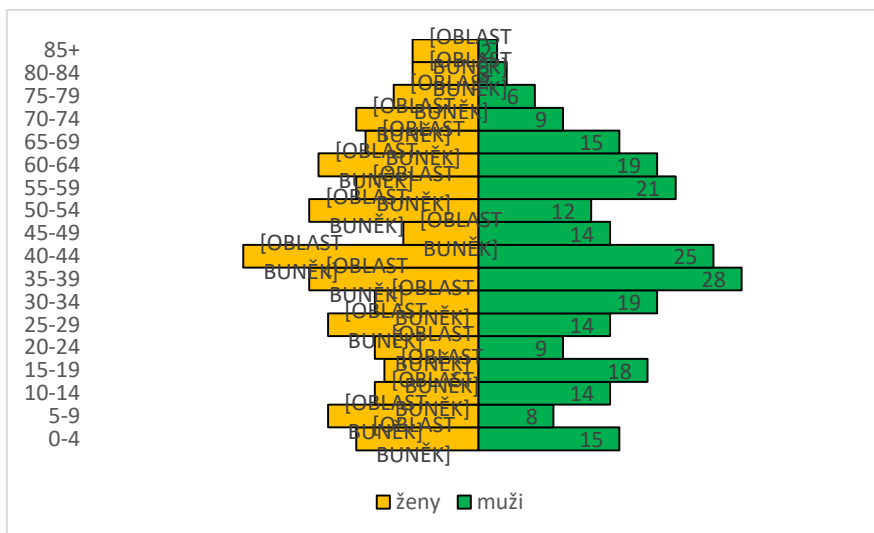
Příloha 2: Věkové složení obyvatel obce Běltoín v roce 2017 (Zdroj: ČSÚ)

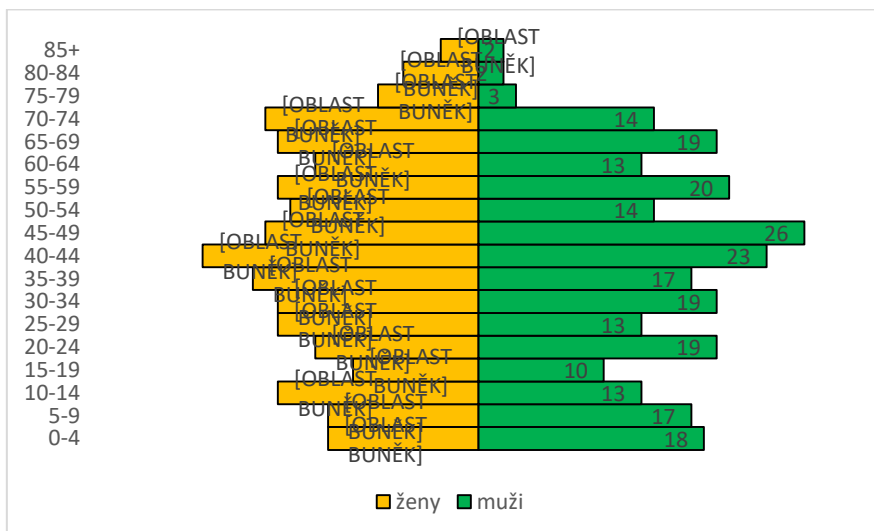
Příloha 3: Věkové složení obyvatel obce Jindřichov v roce 2017 (Zdroj: ČSÚ)

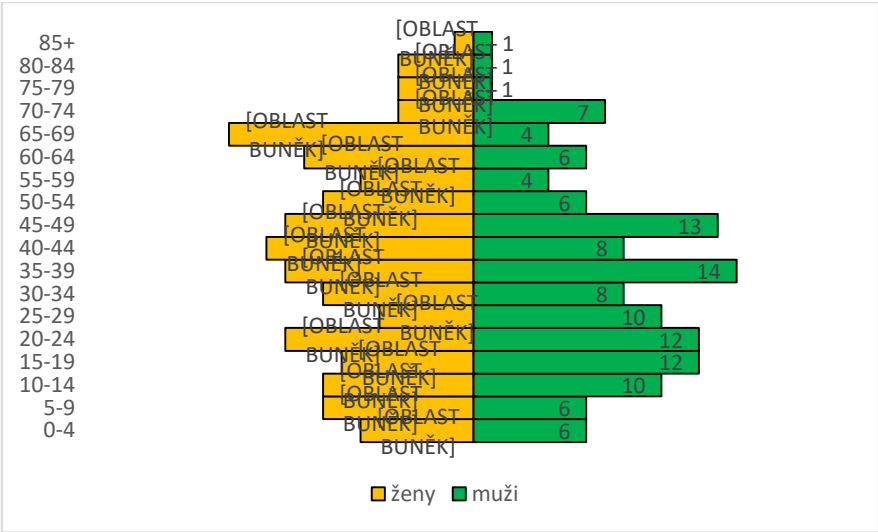
Příloha 4: Věkové složení obyvatel obce Olšovec v roce 2017 (Zdroj: ČSÚ)

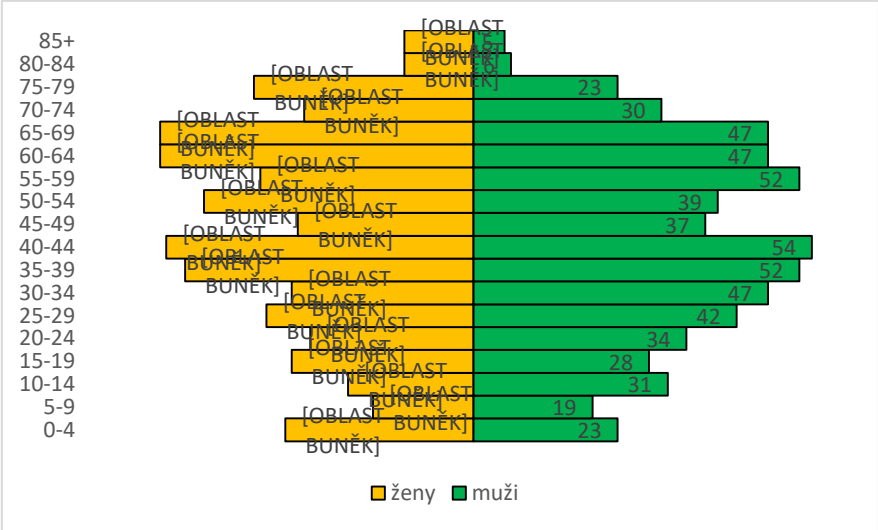
Příloha 5: Věkové složení obyvatel obce Partutovice v roce 2017 (Zdroj: ČSÚ)

Příloha 6: Věkové složení obyvatel obce Polom v roce 2017 (Zdroj: ČSÚ)

Příloha 7: Věkové složení obyvatel obce Potštát v roce 2017 (Zdroj: ČSÚ)

Příloha 8: Věkové složení obyvatel obce Střítež n. L. v roce 2017 (Zdroj: ČSÚ)

